

IDEA

ČASOPIS SPOJKU IDEALISTÉ.CZ / ČÍSLO 2, I, 2016

TÉMA ČÍSLA:

PRÁCE A JEJÍ BUDOUCNOST

Série článků o problematice práce a o tom, jakým způsobem můžeme do budoucna změnit její podobu. [str. 8](#)

DÁLE SE MŮŽETE TĚŠIT:

AKTIVISMUS NA WEBU / PRŮMYSL 4.0 MĚNÍ SPOLEČNOST
SOCIÁLNÍ SÍTĚ JINAK / UDRŽITELNÝ ROZVOJ / KDO JSOU IDEALISTÉ.CZ

Ohlédnutí se za kampaní

Kromě toho, že se snažíme o jasnou formulaci svých myšlenek, trénujeme také vše, co je potřeba pro úspěšné vedení politických kampaní. Např. politické PR, plánování akcí a efektivní komunikaci.

IDEÁLNĚ: VZDĚLÁVAT

Vzdělávání je investicí do naší budoucnosti. Je tím, co drží naši společnost pohromadě, dává nám budoucnost a naději a vytváří naši komunitu.

Na konci roku 2015 jsme proto uspořádali první spolkovou kampaně Ideálně: vzdělávat. V jejím rámci jsme připravili kompletní hodnotový manifest ideálního vzdělávání, pořádali jsme debaty a semináře a věnovali jsme se vnitřnímu vzdělávání. Podívejte se na výstupy z naší kampaně na www.idealiste.cz.

Ideální editorial

Co jsme pro vás
připravili v novém
čísle a co chystáme
v tomto roce?

RADIM HEJDUK
radim.hejduk@yahoo.cz

Milí čtenáři, do ruky se vám dostalo nové číslo časopisu Idea, který je společným výtvorem spolku Idealisté.cz. Jsme na něj náležitě hrdí, protože se snaží zajímavým způsobem popsat zásadní společenské změny, které už nyní klepou na dveře. Ptáte se, jak můžeme vědět, co je za těmi pomyslnými dveřmi? Možná to tak úplně nevíme, ale některé indicie nám pomáhají si to alespoň tipnout.

Přemýšleli jste někdy hlouběji o tom, jakou práci děláte, kolik času v ní trávíte a jestli jste za ni dostatečně ohodnoceni? A co její budoucnost? Nechceme malovat čerta na zeď... Ale nebojíte se, že o ni můžete přijít?

Právě práce se stala hlavním tématem aktuálního čísla, protože se stává postupně tématem č. 1 všude po vyspělém světě. Mezinárodní organizace jako například OECD nebo OSN debatují nad tím, jak se má lidstvo vypořádat s razantním nástupem digitální technologie do pracovního života s nadále pokračující automatizací, jež je výzvou pro všechny, kteří se „živí rukama“. Nemluví se ale jen o robotech. České odbory už minulý rok nastartovaly kampaň „Konec levné práce“, která má za cíl upozornit na výrazně podhodnocenou českou práci. Výsledkem kampaně je, že se mzdy podstatně zvyšují a výše průměrné mzdy se poprvé ocitá nad 28 tisíci korunami.

Ještě ale není dobojováno. Na německou úroveň se jen tak nedostaneme. A to platí ve více oblastech života než jen pro práci. V Idee se proto věnujeme i vzdělávání, protože náš systém potřebuje nový přístup i v této oblasti. Rudým hadrem na býka se v současnosti stalo

společné vzdělávání, o čemž si můžete přečíst v druhé polovině časopisu. V textech se také dotýkáme toho, zda české školy připravují své žáky smysluplně pro život. Zjednodušeně řečeno – mohou se efektivně vyučovat předměty v systému, který je založen na memořování faktů?

V dnešní době se klišé slogan „místo pro váš život“ postupně čím dál častěji mění na „místo pro vaši reklamu“. Zájem vydolovat ze všeho peníze ovšem není v souladu s dlouhodobou udržitelností našeho společného životního prostředí. Proto jsme v Idee vyhradili speciální část pro texty o udržitelném rozvoji. Dozvíte se v ní, jak můžeme budovat ideální města, jaké nebezpečí se skrývá v palmovém oleji anebo co nás čeká v oblasti energetiky.

Neopomenutelným tématem dneška je stále migrace. Toto kontroverzní slovíčko nás provází každým dnem a pojí se s ním i spousta desinterpretací a vzájemného nepochopení. Z tohoto důvodu vám chceme nabídnout dva pohledy ze zahraničí: jeden z Belgie na vládní řešení krize a druhý z Balkánu, kde byli někteří Idealisté pomáhat tzv. „v terénu“.

Po všech těchto zásadních tématech současnosti vám ale chceme přinést i trochu oddechu. Na konci časopisu naleznete malé kulturní okénko. Kromě komiksu se můžete těšit na intelektuální text od Slavoj Žižeka, recenzi na švédský hip-hop nebo na zajímavé zdroje informací z Twitteru a Facebooku. Přejeme ideální čtení.

Obsah čísla

Práce je sice hlavním tématem čísla, ale najdete toho zde mnohem víc! Ankety, infografiky i menší témata věnovaná tomu, co nás baví a zajímá. Račte si vybrat.

**Téma čísla:
O lidské práci
str. 8**

**Věnováno
udržitelnému
rozvoji
str. 18**

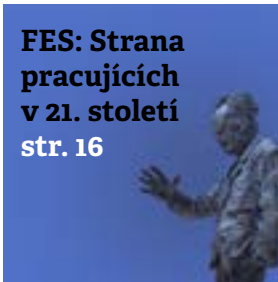
**Právo vzdělat se
mají mít všechny
děti stejně
str. 22**

**Cesta na
západ
str. 10**

**FES: Strana
pracujících
v 21. století
str. 16**

**Inspirace jménem
Slavoj Žižek
str. 24**

Obálka inspirována projektem NASA Exoplanet Travel Bureau

IDEA / Vydává spolek Idealisté.cz, z.s.,
Italská 833, 120 00, Praha 2 / Tisk Cíl
a. s. v Praze / Články, podněty,
připomínky a komentáře zasílejte
na adresu: info@idealiste.cz

Našima očima – volební desetiletí

Českou republiku čeká takzvané volební desetiletí. V příštích letech proběhnou každý rok alespoň jedny volby a například v roce 2018 to budou hned troje volby najednou. Zatímco politologové se shodují, že příliš časté opakování voleb a tzv. permanentní kampaň nejsou pro společnost příliš zdravé, ve volebním desetiletí je možné vidět i příležitost, jak lépe formovat naši společnost a efektivně zjistit, jaké politické hodnoty Češi mají. V každém případě to ale znamená, že česká společnost se během následujících deseti let rozhodně nebude nudit.

PATRIK EICHLER

Deset let voleb? Výzva pro politické strany

Příštích deset let prověří především vnitřní struktury těch politických stran, které mají skutečné členy, a dá příležitost kontakt se členy obnovit. Sociální demokracie bude obhajovat pozici úspěšné a velké politické strany, která dokáže oslovovat voliče napříč společenskou i regionální strukturou a nevybočuje přitom z demokratického rámce. Rolí sociální demokracie v České republice i Evropě by mělo být přinášet lidem stabilní vládu, která svým působením prohlubuje sociální smír, tlumí sociální nerovnosti, posiluje občanství a vytváří lidem bezpečný prostor pro život. Zásadní schopností pro plnění této role však bude umění pečlivě a průběžně vyhodnocovat i výsledky sociálně-demokratických a socialistických stran jinde v Evropě. Pro nejbližší budoucnost se například po volbách na Slovensku a v některých spolkových zemích v Německu zdá být zjevné, že negativní rétorika v případě migrace není cestou, která by vedla k výsledku.

Pokud jde o ČSSD jako stranu, volební kampaně jsou vždy náročný proces, během kterého má dojít k mobilizaci členské základny. To je hlavní úkol volených funkcionářů strany i tajemnické struktury. Z pohledu vedení strany by mě zajímalo zejména jak udržet během opakovaných vnitrostranických nominací stranu semknutou tak, aby příštím obdobím prošla ve slušné kondici a nevyčerpaná. A aby kromě primárek a nominčních konferencí našla dost prostoru i na vzdělávání, programovou práci a volnočasové aktivity svých členů i akce pro veřejnost.

Autor je tajemník Masarykovy demokratické akademie

Deset let voleb

Co mají média na mysli, hovoří-li se o desetiletí voleb? A kdy přesně nás které volby čekají?

JIŘÍ DIENSTBIER

Uchovíme si ideály v měnícím se světě

Máme před sebou deset let politického střetu, ve kterém budeme muset umět prosazovat účinné odpovědi na problémy dnešní společnosti více než kdy dřív, neboť naše společnost zažívá rychlejší změny, než tomu bylo kdy v minulosti. Budeme muset obstát i jako zavedená politická značka na české i evropské scéně.

Jako sociálního demokrata mě pak zajímají zejména témata spojená s lidskou prací. Růst mezd, zlepšování podmínek pro práci, eliminace dopadů nových technologií na zaměstnání, otázka nahrazování lidské práce automatizovanými systémy, ale také řešení systémových problémů, jako je například nerovné odměňování žen a mužů – to všechno jsou otázky, které budou v následující dekádě stále aktuálnější. Je výsadní úlohou sociální demokracie si s nimi umět poradit. Vedle toho je celá řada věcí, které se nám dosud nepodařilo uvést v život – například účinné omezení daňových úniků, dlouhodobá stabilizace veřejných a sociálních systémů, s tím související spravedlivější daně nebo například přijetí eura. Není to málo práce, ale právě ve chvíli, kdy před sebou jasně vidíme desetiletí voleb, je dobré hovořit o naší vizi.

Sociálnědemokratické hnutí bude také v následujících letech potřebovat nové lidi, politické lídry i řadové straníky, kteří se za tato témata dokážou pustit do boje a vyhrát. Jsem přesvědčený, že tato cesta se neobejde bez dalšího posilování vnitrostranické demokracie, bez toho, abychom dali prostor novým lidem na kandidátkách i ve vnitřním stranickém uspořádání a bez diskuse a spolupráce s občanskou společností včetně neziskových organizací.

Autor je ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, senátor za obvod Kladno

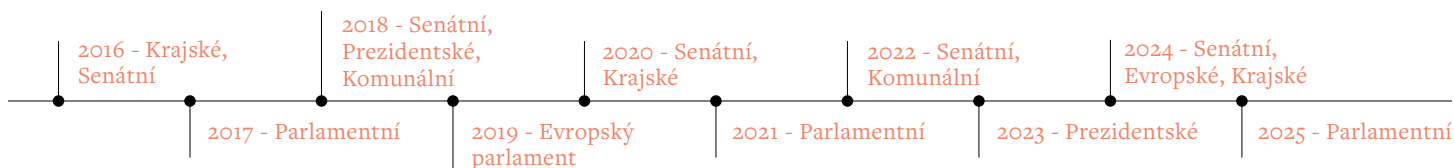
JANA MALÁČOVÁ

Volby jako šance

Kdybych byla pesimistkou, hovořila bych o tom, že nám hrozí 10 let demagogie, povrchních kampaní a mediálních manipulací či vznik dalších hnutí, která naslibují zázraky na počkání. Já si ale myslím, že příštích 10 volebně intenzivních let je šancí pro zpolitizování věcí veřejných v pravém slova smyslu. Že vznikne intenzivní a kultivovaná debata o tom, jak má být uspořádána naše země. Že se vrátíme k tématům socio-ekonomického charakteru, zejména k fungování našeho hospodářského modelu, sociálního zabezpečení, školství a zdravotnictví. K otázkám, jak nastavit daňový systém, aby reguloval negativní dopady kapitalismu a revokoval narůstající sociální nerovnosti? Jak lépe chránit naše životní prostředí a jak zajistit práci všem, kteří pracovat chtějí, aby z ní mohli vyžít? Co udělat pro to, aby se lidé nemuseli rozhodovat mezi rodinou a profesí?

Věřím, že v roce 2026 bude každý občan chápat, že politika není cosi špinavého, čemu se má slušný člověk vyhýbat obloukem, ale že její uspořádání ovlivňuje naše životy stejně jako volba životního partnera. Že bez angažovaných občanů demokracie skomírá. A s ní i prosperita státu. Věřím, že v příštích letech dojde k nárůstu členství v politických stranách a dostaneme se tak od marketingových produktů k politice masových stran. Pochopíme, že politika je náročné řemeslo, které vyžaduje těžké roky průpravy, jak je to běžné u lékařů, učitelů či policistů. A že politická reprezentace funguje nejlépe, má-li k ruce stabilní a kompetentní státní správu. Doufám, že každoroční volby vytvoří tlak na shodu parlamentních stran na dlouhodobější vizi směřování země. Bez ní půjdeme ode zdi ke zdi a od desíti k pěti.

Autorka je členka Oranžového klubu

Jak spolek Idealisté.cz funguje?

Idealisté.cz se zabývá celou řadou témat od transparentnosti v politice přes udržitelný rozvoj až po problematiku spravedlivě odměňované práce. Každá organizace ale musí mít kromě své ideové náplně i vnitřní strukturu, která jí umožňuje dobře fungovat. Když jsme vymýšleli, jak to udělat, chtěli jsme, aby se každý nový příchozí mohl co nejrychleji zapojit. Aby se zkrátka mohl začít věnovat aktivitám, které pro něj mají smysl a budou ho bavit. Jako první jsme v rámci spolku vytvořili obsahové týmy, které se zaměřují na konkrétní témata a věnují se přípravě našich stanovisek k daným otázkám. Máte například blízko k ekologii nebo udržitelnému rozvoji? Přidejte se k týmu pro životní prostředí a urbanismus. Zajímá vás mediální komunikace a marketing? Pak je tu pro vás PR tým. Do budoucna také plánujeme vzdělávací akce, které pomohou členům konkrétních týmů v jejich odborném rozvoji.

Dlouhodobé kampaně

Týmy připravují kampaně spolku. Na rok 2016 je připravena kampaň Ideálně: pracovat a do budoucna se můžete těšit na mnohé další.

Máte vlastní téma?

Jsme rádi, když se do činnosti spolku zapojí každý tak, jak mu to vyhovuje. Máte chuť se k Idealistům připojit, ale nenašli jste mezi našimi aktivitami svoje téma? Nestrachujte se – s vaší pomocí založíme nový tým a okruh zájmů rozšíříme.

Tým pro životní prostředí a urbanismus

Udržitelný rozvoj společnosti musí být v souladu s životním prostředím a kulturní diverzitou. Zaměřujeme se na témata urbanismu, územního a krajinného plánování, ekologie či energetiky.

Sociální tým

Práce musí být nejen spravedlivě odměněna, ale musí také člověka naplňovat. Mezi naše hlavní témata patří např. zkracování pracovní doby, nepodmíněný základní příjem nebo výzvy tzv. Průmyslu 4.0.

Public relations tým

PR tým prezentuje naši práci prostřednictvím sociálních sítí (facebook, twitter). Vydáváme tiskové zprávy, pořádáme diskuze se zajímavými hosty nebo promítáme filmy.

Vzdělávací tým

Tým se zabývá systémem vzdělávání v ČR. V minulosti například zpracoval hodnotový manifest Ideálně: vzdělávat, který najdete na našich webových stránkách.

Politický marketing: biatlon české politiky

Jak u nás umíme komunikovat s voliči a chceme to vůbec zlepšit?

DANIELA VAŠÁTKOVÁ

Doktorandka na Katedře politologie a evropských studií FF UP
daniela.vasatkova@gmail.com

V posledních letech se jako bumerang vrací teze o vytrácení obsahu z politiky. Ty jsou od posledních sněmovních voleb umocněny velmi dobrým volebním výsledkem hnutí, které programový obsah nemá a ani se o něj příliš nepokouší. Popravdě řečeno nemusí, spojilo totiž dva aspekty politiky, které ostatním stranám unikaly: charismatický lídr a politický marketing. Hodnotově ukotvení oponenti Babišova hnutí mohli jen nevěřičně stát opodál a dumat nad tím, kde se stala chyba. Odpověď? Nikde a zároveň všude.

Psychologický profil Andreje Babiše by vydal na celou knihu, možná i svazek knih, a nemá tak smysl se do něj v tomto příspěvku pouštět. Vystačíme si s tvrzením, že ač se nám to nemusí líbit, jde o charismatického člověka, kterému ale velmi silně pomáhají nástroje marketingových strategií. Za tím se může skrývat cokoliv a při sledování mnoha pokusů napodobit úspěch ANO občas vypadá, že tak to berou i ostatní hráči na českém politickém trhu. Slovní spojení na závěr věty je užito záměrně – jde totiž o ústřední pojem celého oboru politického marketingu. Pro některé nebezpečí ideové politiky, pro druhé šance na její záchranu.

Politici a strany jsou v myšlení politických marketérů pojmání jako podnikatelé a firmy, které na politickém trhu soupeří o zájem spotřebitelů – voličů. Čím více hlasů získají, tím vyšší mají zisk. Někteří odborníci dokonce zacházejí v této analogii ještě dál tvrdíce, že kandidáta lze prodávat stejně jako mýdlo. Volby se poté podobají výprodejům v obchodních centrech, kde na vás na každém rohu křičí cedule „Maximální výprodej!“ či „Bezkonkurenční ceny!“. Inu, už jen ta představa je hrozná. Nicméně zaujmeme-li re-

alistický přístup, musíme uznat, že i skvělý (ideově laděný) produkt neprodáte, pokud jej úhledně nezabalíte do atraktivního obalu a nenabídnete voliči cenu, která je pro něj přijatelná. Volič vám sice nevěnuje své těžce vydělané peníze, ale něco v dnešní době mnohem cennějšího: svůj čas a hlas. A je na politické straně, jak se o ně popere.

Vycházet z dat

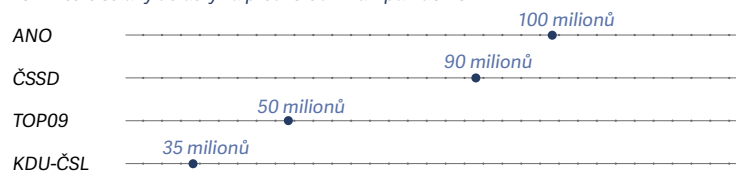
Upřímně řečeno to, co doposud předváděly politické strany v České republice, je v porovnání se západním světem spíše okresní přebor. Stranická ústředí vědí, že je nutné něco změnit (s výjimkou KSCM, ta ze zřejmých důvodů politický marketing nepotřebuje), ale jejich pokusy toho docílit jsou občas marnost nad marnost. Profesionální přístup k segmentaci, zacílení, vytvoření a následně upravení sdělení či odbornou práci s dostupnými voličskými daty nahrazují masivní billboardovou ofenzivou a lacinými hesly. Kampaně se dělají z povinnosti, chybí zde zapálení a cit. Americké kampaně můžeme brát jako příliš hluchý kabaret, ale nelze jim ubrat jeden zásadní aspekt, který zde postrádáme: emoce.

Pokud se vám podaří vzbudit u voličů požadovaný typ emocí, máte z poloviny vyhráno. A ušetřené peníze z přehršle billboardů můžete vynaložit do něčeho smysluplnějšího – třeba do analytika, který vám dokáže z veřejných dat vytáhnout informace, jež jsou v dnešní době mocnější než peníze. Čeští politici argumentují tím, že česká legislativa neumožňuje přístup k datům, která by byla pro strany užitečná. Ano, sice neznáme volební historii každého jedinice, jako je tomu ve Spojených státech, ale poskládáme-li dohromady agregovaná data například ze sčítání lidu a výsledků voleb v jednotlivých okrscích, dostaneme velmi kvalitní podklad k možným prognózám volebního potenciálu pro velmi malé územní jednotky. A to na české poměry není málo. Stačí jen chtít a být ochotný investovat do něčeho jiného, než jsou propagační klíčenky a propisky.

Pokud chceme zachránit obsah v politice, musíme jej učinit atraktivnějším než prázdná populistická hesla. Usilujeme-li o prosazování konkrétních hodnot, jasně si definujeme své cílové skupiny a pokud možno vycházíme z dat. Až poté můžeme řešit, do jakého obalu svůj produkt zabalíme. Ale pozor, i v politickém marketingu platí, že nekvalitní produkt (ať už program či představitel) se prodává velmi těžko. A na rozdíl od komerční sféry se náš prodej uskutečňuje jen jednou za pár let. Politický marketing si to vše uvědomuje, a i proto je záležitostí celého volebního období, 24 hodin denně, 365 dní v roce. Přičemž zde platí jednoduché pravidlo, jak jej známe z námi tak oblíbeného biatlonu: rychlejší a přesnější vyhrává. Když se trefíte do nálad voličů a rychle na ně zareagujete, zlato vás nemine. Potřebujete ale dobrou přípravu, přesně seřízenou zbraň a dobře namazané lyže. ■

POLITICKÝ MARKETING V ČÍSLECH změny ve financování politických kampaní

Kolik které strany utratily za předvolební kampaň do PSP

Nový návrh změn financování politických kampaní:

90
MILIONŮ

Nanejvýš tolik budou smět strany podle návrhu vlády vynaložit na kampaň do Poslanecké sněmovny.

1,5
NÁSOBEK

Takový koeficient by měla mít výše pokuty ze sumy, o kterou strany výdaje na kampaň překročily.

70
PROCENT

Procento občanů ČR, kteří vnímají politické strany jako zkorumpované.

Strany by do budoucna měly za volební kampaň před volbami do Poslanecké sněmovny utratit maximálně 90 milionů korun. Příslušný návrh nedávno schválila vláda. Novely volebních zákonů počítají také s povinným zřízením transparentních volebních účtů a podřízením dohledu nad hospodařením stran nezávislému úřadu.

Dobrá práce? Základem je vzdělání

Jakým způsobem se vzdělávání promítá do situace na trhu práce a na co se připravit?

□ JAN BALÁČ
@honzabalac

Základem dobré práce je dobré vzdělání. Platí to minimálně od začátku průmyslové revoluce. Dobrou práci si neodhlásujeme, nevystávkujeme ani neuzákoníme. Odbory, stávky i zákony mohou pomoci, ale na počátku dobré práce je škola. Problém je, že škol, které nabízejí dobré vzdělání, je málo. Většina z nich poskytuje vzdělání, které studenti odsuzuje ke špatné práci, pokud ne přímo k nezaměstnanosti.

Dobrou práci si představuji tak, že mě nezotročuje, mohu při ní uplatnit své dovednosti a zkušenosti a dostávám za ni plat, který mi umožňuje slušné živobytí. Je to práce, ve které mohu být člověkem s jistými právy, důstojností a možnostmi rozvoje. Dobrou školu si

ni, a to všechno bez ohledu na to, čím jsou a kolik vydělávají mí rodiče. Takových škol není mnoho a dokud jich nebude většina, jsme odsouzeni k točení se v bludném kruhu špatných škol a špatné práce.

Proč tomu tak je? Není pravdou, že jsme mívali skvělé školy a skvělé firmy? Bez velkého spekulování nad tím, jestli příběhy o skvělých školách a firmách nejsou jen příběhy o výjimkách, co potvrzují pravidlo, zásadní je, že svět kolem nás se mění. Stroje nás dokáží nahradit ve stále větším počtu oborů a tam, kde to nedokáží, nás nahradí lidé, kteří pracují za méně peněz na druhém konci světa. Globalizace a technologie jsou neúprosné. Odbory neztratily své pozice jen proto, že se lidem

Musíme najít způsob, jak ve školách vytvořit prostředí, které bude studenty předurčovat k vyhledávání, ale také spoluvytváření podmínek pro dobrou práci.

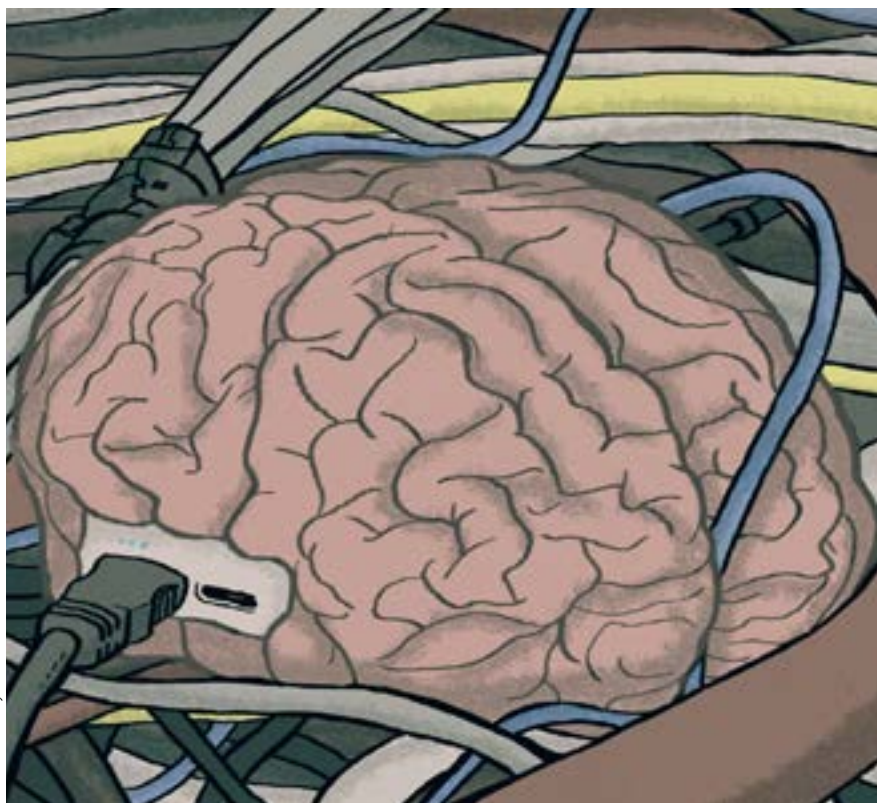
představuji tak, že mě na takovou práci připraví. To znamená, že mě naučí myslet sám za sebe a ne jen plnit příkazy, že mi pomůže spochopením a rozvojem mých silných stránek a nebude mě zatěžovat nekonečnou prací v předmětech, kde je můj potenciál minimál-

ně přestalo chtít platit členské příspěvky. Mnohá povolání se ruší, jiná se komoditizují, a tedy výrazně zlevňují. Výsledkem jsou nejen existenční stávky taxikářů, ale třeba také repetitivní práce a nízké mzdy pokladních v supermarketech.

Alternativy existují

Co s tím? Můžeme zvyšovat minimální mzdu, bojovat za srovnatelné pracovní podmínky, a omezovat moc nejsilnějších firem. Nebude nám to ale dlouhodobě nic platné, pokud zůstaneme společností, která není schopna změny reflektovat a reagovat na ně. Společností, která vzdělává „otrockým“ memorováním, motivuje jednoduchou, nicneříkající stupnicí a lpěním na dogmatech typu „všechno se jim může jednou hodit“, čímž brání svým dětem v rozvoji jejich talentů.

Musíme najít způsob, jak ve školách vytvořit prostředí, které bude studenty předurčovat k vyhledávání, ale také spoluvytváření podmínek pro dobrou práci. Modelů, které můžeme použít, existuje celá řada. Montessori, Waldorf, svobodné školy, Altschools, ty všechny staví studenty do středu dění. Umožňují jim přizpůsobovat vzdělávání svým potřebám i snům, rozvíjejí jejich schopnost učit se. Studenti musí mít vůli i nástroje pro to, aby se dokázali uplatnit a rozvíjet v povoláních, které jen tak nějaký stroj nenahradí. Nejsou to levné metody vzdělávání, slovníkem ekonomů jsou to ale ty nejnynější. Není třeba, aby všechny školy převzaly postupy těchto modelů. Je ale nutné, aby převzaly hodnoty, na kterých jsou tyto modely založeny a ve svých vzdělávacích programech se těmito principy co nejvíce řídily. ■

O lidské práci, její přítomnosti a budoucnosti

Uvažovat nad budoucností práce znamená promýšlet samotnou vizi fungování naší společnosti. Práci je věnováno celé číslo Idey, na dalších stránkách najdete dílčí články o jednotlivých problémech souvisejících s prací dnes i v budoucnosti. Nejprve si zasad'me budoucnost práce do kontextu a popusťme uzdu představivosti.

Ideálně pracovat

Rok 2016 si *Idealisté* vybrali k zahájení celoroční kampaně *Ideálně: pracovat*. Tímto číslem *Idey* tak samotná kampaň začíná a bude pokračovat semináři, diskuzemi a dalšími aktivitami.

□ **MATOUŠ HRUŠKA**
mat.hruska@gmail.com

Média ráda spekulují o tom, jak bude vypadat budoucnost. Budou jezdit auta bez řidičů? Budou automatizováni roboti lepšími chirurgy než lidé? Postavíme si dům za pomoci 3D tiskárny? Technologický pokrok je hnacím motorem procesu, který si nezadá s tím, jak společnost devatenáctého století proměnila průmyslová revoluce. Na místě je tedy začít hovořit o revoluci digitální. Digitální revoluce stojí na vývoji stále výkonnějších IT systémů, rozvinuté robotice a technologii senzorů, 3D tiskáren, cloudových serverů a obrovském množství dat, z nichž dokážeme díky softwaru na jejich analýzu vyvozovat neuvěřitelně přesné předpovědi.

Nejen média se ale ptají, co přinese budoucnost. Pro podnikatele je vždy na pořadu dne otázka, jak technologie promění odvětví, v němž podnikají. Bude auto budoucnosti ze Silicon Valley, Stuttgartu nebo Šanghaje? A dokáže naše ekonomika vůbec uspět v digitalizaci a vytváření nové infrastruktury, kterou nemůže žádný hráč sám za sebe vytvořit?

Future is now!

Heslo „Future is now!“ (Budoucnost je nyní!) je dnes pravdivější než kdy dřív, neboť naše společnost a hospodářství se díky digitální revoluci již v podstatě proměnily. Tato proměna však už dnes prostoupila takřka vším – médií, uměním i politikou. Zatímco podnikatel přemýšlí o tom, jak se proměnilo jeho odvětví a žurnalista uvažuje v novinových titulcích, naše ambice by měla být širší. Skrze jaký pojem můžeme nahlédnout tuto celospolečenskou změnu?

Naším tématem bude lidská práce. Práce je tím, co do velké míry určuje naše životy. Je zdrojem naší obživy a hodnotíme skrze ni, zda je člověk úspěšný, či nikoli. Zároveň je však vnímaná jako něco, co dodává našemu životu smysl, lidé navíc často řadí ostatní mezi „slušné“ lidi právě podle jejich zaměstnání.

Pokud nás zajímá, jak se doposud práce měřitelně změnila, kvalitní data najdeme v sousedním Německu. Z výzkumu Německého statistického úřadu vyplývá, že 54 % místních zaměstnanců používá ke své práci počítač s připojením k internetu. A nejsou to rozhodně jen kancelářské práce, které se digitalizují. Také tovární výroba se mění směrem k počítačové kontrole složitých vý-

robních procesů a téměř čtvrtina produkce v německém průmyslu je už plně nebo téměř plně automatizovaná.

Co se týká nezaměstnanosti, neexistují zatím konkrétní data. Vzniká sice řada nových profesí a zaměstnání, avšak kvůli automatizaci také mnoho pracovních míst zaniká – zejména těch, které nevyžadují vysokou kvalifikaci a naopak vyžadují vysokou míru opakování. To v mnoha zemích vedlo k polarizaci pracovního trhu na velmi nízkou kvalifikované a naopak vysoce kvalifikované práce. Například v USA to zapříčinilo výrazné rozdíly ve výši mezd, zatímco v Evropě byl tento trend pomalejší.

Přemýšlet o práci

Pokud přemýšlíme o budoucnosti práce, nestačí se zaměřit pouze na její fyzickou podobu či na technologické inovace. Musíme o ní přemýšlet v celé její různorodosti a hloubce. Změny v samotné mechanice výkonu práce, tedy zda ji budeme vykonávat

že dnešní řidič autobusu bude zítra místo řízení vozu sedět v centrále, monitorovat na dálku řízené vozy a případně digitálně upravovat jejich trasy podle nejlepší plynulosti dopravy? Nebo bude tuto kontrolu dokonce vykonávat z domova zcela na dálku?

A půjdeme-li dál, budeme se ptát, jestli bude jeho život kvalitnější i v jiných ohledech. Bude takto pracující člověk také lépe ohodnocen? Bude moci trávit více času se svou rodinou, žít zdravější život a ponese stejnou zátěž povinností jako jeho partner/ka? Aní zde však nemůžeme s otázkami přestat. Bude takový člověk cítit solidaritu se svými spolupracovníky a bude se cítit zapojený do širšího kolektivu, i když bude pracovat z domova? Jak bude vyjadřovat svou nespokojenost jako zaměstnanec? Bude vůbec možné v digitalizované práci efektivně stávkovat? Vždyť roboti přece nestávkují...

Také je ovšem možné, že bude zkrátka nezaměstnaný, protože díky lepším technologiím už nebude jeho poslední profese třeba

Probíhá zde totiž ještě důležitější proměna, a to proměna přemýšlení o práci a její roli v naší společnosti...

rukama či na klávesnici, jsou pouze jedním faktorem. Probíhá zde totiž ještě jedna další, méně nápadná, ale o to důležitější proměna, a to změna přemýšlení o lidské práci a změna očekávání, která s ní spojujeme.

Jaké je vůbec místo pracujícího člověka v digitálním světě? Je to nástroj, kontrolor nebo samotné těžiště systému, který by se kolem něj měl otáčet? Jaké je místo lékaře, poštáku, dělníků či řidičů? Je to skutečně tak,

ani existovat. Jak ho pak motivovat, aby se začal věnovat odvětví, které má budoucnost a jaké instituce můžeme vybudovat, aby ho k tomu podpořily?

O budoucnosti práce musíme zkrátka přemýšlet ve velkém. V minulosti byly definice práce poměrně zřejmé. V budoucnosti nás čeká komplikovanější svět. Snad vám některé články v tomto čísle napovědí, jak se k problematice práce stavějí *Idealisté*. ■

Práce 4.0
str. 10

Naučme se myslet na různorodost na pracovišti
str. 11

Proč odbory?
str. 12

Transparentně ke spravedlivým mzdám
str. 14

Milníky v historii práce

Jaké byly největší historické změny v moderním chápání lidské práce? Podívejte se na pár zajímavostí z české i světové historie práce.

1750

Začátek průmyslové revoluce, která znamená vznik moderní industriální společnosti a dělnické vrstvy jako takové.

1870

Vznik odborů v Rakousko-Uhersku. Odborová činnost bojující za práva dělníků nebyla vždy samozřejmostí a v řadě zemí byly odbory dlouho v ilegality.

1919

V ČSR je zakázána dětská práce a vzniká Mezinárodní organizace práce, která se dodnes snaží o zlepšování podmínek pro pracující na celém světě.

1918

Uzákonnění osmihodinové pracovní doby. Sociální zákonodárství mladého Československa znamenalo obrovské zlepšení pro zaměstnance.

1948

Zákon o národním pojištění následovaný v roce 1956 zákonem o nemocenském pojištění zaměstnanců. Zdraví pracujících musí být chráněno.

Práce 4.0

Jaká „revoluce“ nás čeká v blízké době?

□ RADIM HEJDUK

radim.hejduk@yahoo.cz

Určitě si z dějepisu pamatujete, jak jsme se učili o průmyslové revoluci v 19. století. Říkal se mu století páry podle tehdejšího vynálezu, který rychle měnil společnost na dlouhou dopředu – parní stroje. Zatím se u moc nás nemluví o tom, že na počátku podobné revoluce jsme i my. A že si také projdeme velkými změnami. Tentokrát naše životy mění nikoli parní stroj, ale digitální technologie. Vstupujeme do nového věku tzv. digitalizace. Co od ní máme čekat? Pomůžou nám počítače? A nenahradí nás všechny jednou roboti?

Neměli bychom být zpátečníci a bát se pokroku. Nové technologie nám zvyšují kvalitu života – třeba ve zdravotnictví zabraňují životy. Pomáhají také ulehčit rutinu, otevírají možnost zkrácení pracovní doby, zjednodušují komunikaci. Výhody zkrátka zažíváme celkem bezprostředně už teď. Každé pro má však své proti a je na nás všech, na naší společnosti a na našem státu, abychom těmto proti dokázali předejít. Těžko říct, jaká nega-

tiva může digitalizace přinést. Některé „vykřičníky“ se ale dají odhadnout už z toho, co zažíváme dnes. Pro nás mají zásadní význam ty, které se týkají naší práce.

Lidská práce mizí. Respektive práce, která nevyžaduje moc kvalifikaci. Vysokoškoláci si možná mohou oddychnout, horší budoucnost čeká lidi s pouhým základním vzděláním. Jedno se ale dotkne nás všech. Rychlý pokrok přináší nové věci, které musíme pochopit, takže nám už asi nebude stačit diplom ze školy. Budeme se muset učit po celý život. Máme tu výzvu: kvalitní a celoživotní vzdělávání!

Nestačí jen mít práci, musí být i kvalitní. Digitalizace rozvolní to, co známe: hlavní pracovní úvahy. V zahraničí se už mluví o tom, že jeden člověk bude provádět několik prací (třeba na dohodu), nejlépe z domova. Mluví se dokonce o tom, že nebude mít jen víc prací, ale víc kariér! To ale znamená, že se budou hůře dodržovat pravidla, která nás udržují v práci fyzicky i psychicky zdravé. Budeme pod větším tlakem, nebudeme mít kolem sebe kolegy. O to důležitější se může stát role odborů, na které dnes mnohdy koukáme skrze prsty.

Nový svět

Rychlým přenosem kvanta informací se svět chaotizuje, lidé fungují čím dál více individuálně, ztrácejí jistoty... Lidé budou muset mnohdy riskovat, aby se na pracovním trhu udrželi. Obzvláště těžké to ale mohou mít skupiny obyvatel, které takový risk nemohou podstupovat a jsou v podstatě diskriminovány: lidé nad 55 let, čerství absolventi a ženy (většinou po rodičovské). Přitom tyto skupiny mohou být pro firmy přínosné. Důležitá bude úloha záchranné sítě, kterou dnes provozuje stát. Abychom mohli riskovat, musíme mít jistotu, že nebudeme na dlažbě.

Pokud se v digitální éře dokážeme vyvarovat těchto problémů, může se nám kvalita života nepředstavitelně zvýšit. Nesmíme ale nic podcenit. A robotů se nebojte, hned tak nás neovládnu. ■

Naučme se myslet na různorodost na pracovišti

Pluralita na pracovišti není jen záležitostí hodnot, ale také účinnou eliminací rizik.

□ **KATEŘINA KŇAPOVÁ**
Socioložka a politoložka, FF UK
@KnapovaKatka

V Česku máme takový nemilý zvyk – máme rádi kolektivy, ve kterých si jsou lidé navzájem dost podobní. Tento fenomén se netýká zdaleka jen kolektivů pracovních, o kterých bude v tomto článku řeč. Jak jinak si vysvětlit oblibu stavění tu nových domů zvláště pro rodiny s dětmi, tu zase domovů pro seniory a seniorky anebo nedávný drsný boj, který musela svést ministryně školství Kateřina Valachová o společné vzdělávání neboli inkluzi.

Po takovém úvodním sdělení si leckterý čtenář či čtenářka jistě řekne, že je do určité míry logické, že lidi, kteří jsou v podobné životní situaci, to k sobě nějak intuitivně táhne a za určitých podmínek mohou být v takovém kolektivu spokojenější. A vlastně má tak trochu pravdu. Na druhou stranu už ale nedomýšlí, co může taková monolitičnost v podstatě jakéhokoliv kolektivu znamenat pro život úřadu, firmy, ale i městské čtvrti.

Rizika monolitu

Někdo by si mohl říct, že bude fajn, když jeho firma bude stavět na mladém, dynamickém

vyvstane nutnost pečovat o staré a nemocné rodiče, případně časem začnou odcházet do penze.

Změny v životním a rodinném cyklu, které se v případě monolitu na pracovišti často týkají značné části pracovníků a pracovníc v krátkém časovém úseku, ale nejsou jediným rizikem. Ať už se jedná o kolektiv, kterému dominují ženy nebo muži, mladí nebo starší, lidé jednoho etnika a podobně, dá se předpokládat, že v něm bude koncentrován určitý přístup k řešení problémů nebo vnímání světa kolem sebe i s jeho příležitostmi a riziky. I když jsme každý unikátní, často nás spojuje například historická zkušenost nebo to, jak jsme vnímání okolím, protože jsme muži, ženy, bílí, asijského původu, staří, mladí atd.

Různorodost jako společenská odpovědnost i výhoda

Pluralita na pracovišti není jen záležitostí hodnotovou, ve které uznáváme, že různé generace, lidé různého genderu nebo třeba etnika i lidé v různých etapách svého pracovního či rodinného života jsou si rovnocenní.

Pluralita znamená nejen eliminaci rizik, která plynou z určitých fází rodinného a životního cyklu.

kolektivů třicátníků. Je ale otázkou, jestli domýšlí i fakt, že pokud bude celý kolektiv, nebo jeho drtivá většina, tohoto věku, reálně „hrozí“, že si dříve nebo později pořídí děti. Zejména pro firmy a zaměstnavatele obecně, jejichž práce stojí na lidské kreativitě, schopnostech a zkušenostech, bude taková situace velmi problematická. Samozřejmě se to nemusí týkat jen „mladých a dynamických“ kolektivů, ale i kolektivů složených naopak ze starších pracovníků a pracovníc. Těch se sice rodičovská pravděpodobně ve velkém měřítku týkat nebude, může se ale stát, že u nich

Koneckonců tahle milá zásada je zakotvena i v našem ústavním pořádku. Zajistit pluralitu na pracovišti ale znamená také uvědomovat si praktické přínosy, které má pro jeho fungování nebo dokonce úspěšnost. Pluralita znamená nejen eliminaci rizik, která plynou z určitých fází rodinného a životního cyklu, ale také výhodu v pluralitě perspektiv. V komplexním světě práce, kde bude čím dál víc důležitá právě lidská kreativita, zkušenosti a mnohost pohledů na problém, je rozmanitost nejen konkurenční výhodou, ale téměř nutností. ■

Počátky odborů? Již v 18. století

Prvopočátky odborové organizace můžeme najít už v 18. století ve Velké Británii. S nástupem industrializace se začala velice rychle měnit struktura celé společnosti. Ovšem již od počátku nebyla situace dělníků snadná. Již ve 14. století bylo Příkazem o pracovnících zakázáno jakékoliv kolektivní vyjednávání a Britská vláda zasahovala silou proti odborům, ve kterých viděla možné nebezpečí pro růst válečného průmyslu. V roce 1799 pak byla činnost odborů zcela zakázána a povolena byla až v roce 1824.

Proč odbory?

Jsou odbory přežitkem?
V žádném případě!

□ MICHAL PÍCL
picl.michal@gmail.com

V dnešní moderní a velmi úspěšné době často slyšíme, že být členem odborů je přežitek, odbory nic nezmůžou, jsou jen na obtíž. O to méně si dnes lidé uvědomují, že být členem odborů je vlastně mnohdy jedinou a zároveň zákonem uznávanou formou, jak může zaměstnanec aktivně zasahovat do problematiky práce a ovlivňovat tak kvalitu svého zaměstnání. Odbory jsou mnohdy poslední možností, jak může zaměstnanec zabránit zaměstnavateli, aby si dělal to, co sám chce a povětšinou na úkor zaměstnance. Historie odborů sahá do 18. století. Za zásadní milník v odborářské historii se považuje 1. květen 1886.

Chicagský masakr

Tehdy proběhla v Chicagu stávka zaměstnanců, kteří bojovali za dosažení dnes již samozřejmostí brané osmihodinové pracovní doby. Z důvodu zásahu ozbrojených složek však v průběhu stávky zemřelo několik demonstrujících. K uctění jejich památky se následně stal první máj celosvětově uznávaným svátkem práce.

Mnoho lidí u nás pohlíží na odbory skrz prsty. Dívají se na ně jako na přežitek z dob bývalé komunistické vlády. Avšak měli bychom si uvědomit, že to byly právě odbory, které se u nás zasloužily o pád bývalého

režimu, jakožto jeden z aktérů sametové revoluce. Měli bychom mít na paměti, že podmínky, za kterých jsme v současnosti zaměstnáváni, nejsou samozřejmostí, ale výsledkem tvrdé práce odborů. Vždyť bez vlivu kolektivního vyjednávání by příjmy českých zaměstnanců dosahovaly daleko nižších hodnot. Ve firmách, kde působí odborové organizace, jsou podle analýzy Českomoravské konfederace odborových svazů tarifní mzdy v ročním vyjádření dokonce o 50 000 korun vyšší. Odbory se u nás ale neomezují jen výhradně na zvyšování platů. Stejně jako je tomu například v západní Evropě, odbory stále pracují na zlepšování podmínek zaměstnanců. Čím je totiž zaměstnanec v práci spokojenější, tím lepší výkon podává, což se v konečné podobě vyplácí také zaměstnavatelům.

Otevírá se před námi nový fenomén digitalizace. Většina zaměstnanců může díky nové průmyslové revoluci přijít o práci. Digitalizace se projevuje více či méně ve všech pracovních oborech. S tím musí také přijít nová forma pojetí práce, často nazývaná jako Práce 4.0. V té odbory nezastupitelně sehraji svou roli. Na budoucnost je třeba se připravit. Být členem odborů tedy není přežitek, být členem odborů je budoucnost. ■

Transparentně ke spravedlivým mzdám

Jaké jsou příklady dobré praxe v boji proti nespravedlivým rozdílům ve mzdách?

□ MICHAELA HADRAVOVÁ
michaela.hadravova@gmail.com

Ženy v Evropské unii, Českou republiku nevyjímaje, mají ve srovnání s muži o 16 % menší platy. Rozdíl v platech mužů a žen je tu s námi snad odjakživa, a tak se často stává, že ho někteří považují za jakýsi fakt, se kterým nemá smysl bojovat. V horším případě je jeho existence popírána nebo odpovědnost za něj svalována na bedra samotných žen, které přece „prostě nejsou tak dobré, nemají na to nebo nechtějí pracovat na dobře placených pozicích“. Nemám ambici na tomto místě hledat argumenty, které dokazují přítomnost rozdílného odměňování opřenou o to, jaké má kdo pohlaví. Raději se zkusme podívat na možnosti, které tuto nespravedlnost pomáhají eliminovat nebo na ni alespoň upozorňují – v hlavní roli transparentnost. Začneme tím, co pomáhá nesrovnalosti zviditelnit. V Rakousku se rozhodli posílit povědomí o platových rozdílech a také nabídnout možnost zjistit, jaký plat v dané pozici lze očekávat a tím pádem si o něj také legitimně říci. Na vládních stránkách zveřejnili tzv. gehaltrechner, tedy „platové počítadlo“, které dokáže po zadání několika údajů, jako je dosažené vzdělání, věk a délka zkušeností, vygenerovat částku, jakou je práce, na kterou se hlásíte, v průměru ohodnocena. To jednak posiluje výchozí pozici uchazeče či uchazečky o zaměstnání při vyjednávání o platu, ale také nutí zaměstnavatele být v odměňování féroví. Není možné bezdůvodně nabídnout plat zásadně nižší, než udává celostátní průměr pro dané zaměstnání.

Další možnosti...

Další, poněkud razantnější možností, jak přispět k vyrovnávání platů mužů a žen, je

zveřejňovat příjmy zaměstnanců. Tím je proslulé Norsko či Švédsko. Ve veřejných statistikách je možné si najít průměrnou mzdu v daném regionu a odvětví, na konkrétní pozici a podle toho, zda ji vykonává muž či žena. Transparentnost nutí zaměstnavatele platit tak, aby to bylo v každý moment obhajitelné a objektivní. Zabráňuje se tak nejen rozdílnému ohodnocení stejné práce u různých lidí, ale také závisti, která je často způsobena právě tím, že se cítíme být ohodnoceni nespravedlivě. Pokud bude každý z nás vědět, proč má takovou mzdu, jakou má, proč jiná kolegyně či kolega má právě o tolik méně nebo více a co lze případně udělat pro to, abychom takového navýšení taky dosáhli, budeme v práci podstatně spokojenější.

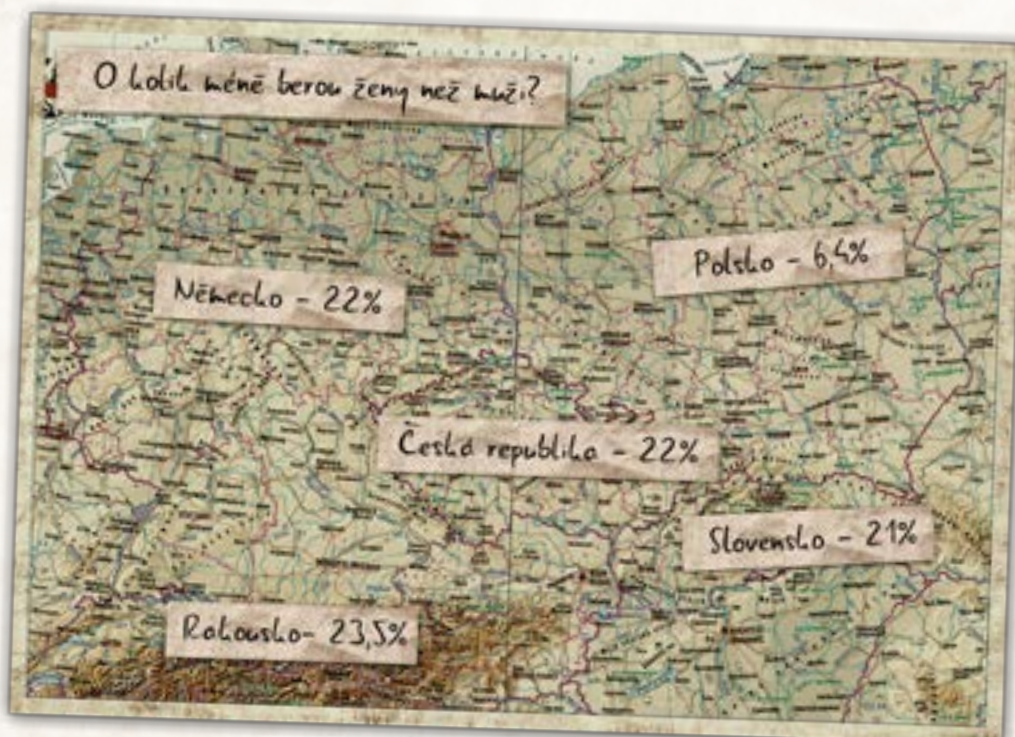
Takovým mezikrokem je v tomto ohledu zavedení platových tříd a tabulek, podle kterých jsou u nás již odměňování státní zaměstnanci a zaměstnankyně.

Zásadní role odborů

V již zmiňovaném Rakousku přišli ještě s dalším nástrojem, kterým je povinnost uvádět v inzerátech minimální mzdu vyjednanou v kolektivní smlouvě dané organizace. Je asi zbytečné rozvádět, jaký efekt to má na pozici, kterou si uchazeč či uchazečka spíše vybere, když hledá novou práci. Kromě toho tím zaměstnavatel také jasně deklaruje, že je v oblasti odměňování zodpovědný a spolupracuje s odbory. V tomto ohledu máme v Česku ale stále co dohánět. V uplynulém roce získaly odbory sice více než 11 000 nových členů, jejich vyjednávací pozice a možnosti plynoucí ze členství jsou však ve společnosti stále podceňovány, a to navzdory tomu, že tam, kde se lidé aktivně odborově organizují, mají průměrně o 50 000 Kč ročně vyšší příjmy.

Přítom jsou to právě odbory, které by mohly mnohým z nás pomoci naučit se dobře vyjednávat a dodat nám odvalu postavít se tomu, když zažíváme ze strany zaměstnavatele diskriminaci či nekorektní chování. Protože kdo jiný nás v životě na tyto situace připravil? Ve škole se to neučí a i při výchově bývá kladen důraz na jiné věci.

Možná že se v blízké době nepodaří prosadit zveřejňování platů, ani se v inzerátech nezačne objevovat jasná informace o tom, jakou mzdu můžeme čekat. Ale můžeme s tím začít bojovat sami a třeba hned – tím, že budeme o této problematice aktivně hovořit a poukazovat na ni vždy, když se s takovým jednáním setkáme. Koneckonců tzv. underreporting, tedy situace, kdy se neobracíme na příslušné inspekční orgány, dochází-li např. právě k diskriminaci žen, jednoznačně přispívá k tomu, že je tento problém zjednodušován či dokonce popírá. ■

Cesta na západ

Uprchlíká krize: společenská hysterie a těžký úkol pro levice

□ STIJN CROES

Poradce ve frakci Socialistů a demokratů EP
@stijncroes

Všudypřítomný problém stávající politické garnitury je nedostatek odvahy, což se projevuje zejména (ale nikoli výlučně) v současné uprchlické krizi. Uprchlíci nemohou vzhledem k náladám v české společnosti přispět k popularitě politických činitelů. Na české politické scéně panuje silná tradice realizovat politické kroky především na základě preferencí v průzkumech popularity, které zde vycházejí téměř každý druhý týden, což je bohužel také důsledkem dlouhodobé deformace politické kultury, ale zároveň i chybějící odvahy ze strany politiků. Odvaha v migračních otázkách sice nebude z krátkodobého hlediska odměněna nárůstem preferencí, ale v dlouhodobém horizontu to může být prospěšná investice, pokud dojde k zavedení efektivních integračních programů. Zejména pro levicové politiky toto téma bohužel není jednoduché, protože nejostřejší postoje vůči uprchlíkům v Česku zaujímají právě voliči levice.

Západ vs. východ: Proč je sociální demokracie na západě prouprchlíká?

Na první pohled se to zdá být logické: lidé s nejnižšími příjmy se budou cítit nejvíce ohroženi těmi, kteří budou představovat ještě levnější alternativu na trhu práce než právě oni sami. Vysokoškoláci a občané s vyšší životní úrovní, kteří v Česku zatím tradičně volí spíše zaběhnuté pravicové strany, jsou navíc relativně častěji nakloněni přijetí alespoň nějakých azylantů. Zároveň víme, že

největší vliv na odklon levice od konzervativních idejí k progresivnějším: tradiční voliče z dělnické třídy sice levice částečně ztratila ve prospěch radikálů z pravice, tím pádem ale mohla být zároveň otevřenější vůči novým potenciálním voličům.

Pomalé změny i v Česku?

V České republice takový posun zatím vnímat nemůžeme, i když i zde lze pozorovat jisté změny. Pozitivní role ministra pro lidská práva Jiřího Dienstbiera a premiéra Bohuslava Sobotky může ovlivnit řadu nových progresivnějších voličů, aby v příštích volbách dali hlas sociální demokracii. Premiér v současné době veřejnosti ukazuje odvahu, za kterou by si zasloužil potlesk, a to zejména v dobách negativního vměšování ze strany „hradního pána“, který má v ČSSD stále své věrné příznivce. S nadsázkou bychom dokonce na základě analogie se zkušenostmi ze západní Evropy mohli tvrdit, že by eventuální úspěch xenofobního subjektu v České republice mohl vést k odklonu xenofobních voličů od sociální demokracie nebo i k odchodu některých konzervativně smýšlejících představitelů strany, přičemž by následoval příliv voličů a straníků nových, moderně a progresivně smýšlejících.

Realita je však spíše stále taková, že drtivá většina voličů a představitelů sociální demokracie se řadí k té konzervativnější části volebního spektra, která jen tak nekývne na otevřenější postoj vůči uprchlíkům. K tomu se nabízí otázka, jestli ČSSD takovou personální

Premiér v současné době veřejnosti ukazuje odvahu, za kterou by si zasloužil potlesk, zejména v kontrastu s aktivitami „hradního pána“.

v západní Evropě to bývá naopak. Důvody jsou různé, ale v podstatě tím nejdůležitějším je radikální změna struktury voličské základny levicových stran v devadesátých letech. Právě v té době zažila na západě renesanci extrémní pravice, která poprvé od druhé světové války znovu získala své zástupce v národních parlamentech.

Volební porážky západoevropské levice v té době transformovaly tradiční levicové strany do progresivnější a liberálnější levice. Novou voličskou základnu nakonec získala levice až na konci devadesátých let, když sociální demokraté přijali program třetí cesty po vzoru Tonyho Blaira a Gerharda Schrödera. Kromě toho, že levice získala progresivní hlasy, začali k ní tihnout příslušníci dříve příchozích generací imigrantů, kteří se začínali politicky angažovat. To pozitivně přispělo k odklonu od xenofobních struktur evropské levice, které měly zájem chránit pouze vlastního dělníka proti velkému kapitálu. Paradoxně to byla nakonec extrémní pravice, jež měla

reformu, která proběhla v západní Evropě, chce skutečně zažít a zda bude ochotna ztratit část svých skalních voličů ve prospěch programové konzistentnosti v oblasti solidarity. Pokud chce strana přitahovat progresivnější část levicových voličů, bude muset urychleně začít investovat do vzdělání svých národních, ale i lokálních představitelů. Zároveň bude muset vybudovat dostatečně silný sociální stát, který umí společnost ochránit před excesy sociálního dumpingu, plynoucími z levné práce migrantů na pracovním trhu. Jen tak bude strana schopna zastavit odliv voličů do nových, spíše populistických a protiimigračních subjektů. ■

32%

Na rozdíl od ČR si jen 32 % maďarské veřejnosti myslí, že by Maďarsko nemělo přijímat uprchlíky ze země, kde zuří válka, a to ani přechodně, než se budou moci vrátit.*

65%

české veřejnosti si myslí, že by ČR neměla přijímat uprchlíky ze země, kde zuří válka, a to ani přechodně, než válka v jejich zemi utichne a oni se budou moci vrátit.*

79%

německé společnosti se domnívá, že by se měli přijímat migranti, kteří přijíždějí na italská a řecká pobřeží a následně by se měli rozdělovat podle kvót jednotlivým zemím EU, včetně Německa.**

28%

Čechů a Češek je pro přijetí uprchlíků, ale pouze do doby, než válka v jejich zemi skončí a oni se budou schopni vrátit do země svého původu.*

Západ vs. východ

Názory na přístup k migrantům se na západě a východě Evropy liší. Jak můžeme vidět ze zveřejněných průzkumů,** většina Němců (79 %), Italů (68 %), Španělů (67 %), Dánů (64 %), Nizozemců (61 %), Francouzů (54 %) a Britů (54 %) se domnívá, že Evropa má povinnost pomoci těm, kteří utíkají před konflikty a utrpením. Avšak i v rámci východních zemí tzv. Visegrádské čtyřky (ČR, Slovensko, Polsko a Maďarsko) se názory poměrně liší – jen 31 % české společnosti* je pro nějakou formu pomoci uprchlíkům. V Polsku však je ochotno pomáhat 41 % respondentů* a v Maďarsku, které je zasaženo uprchlickou krizí ze země V4 určitě nejvíce, je to celých 65 %.*

* Průzkum CVVM z počátku roku 2016
cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7504/f3/pm.160215.pdf

** Průzkum Francouzského institutu veřejného mínění (IFOP)
www.ifop.com/media/poll/3181-1-study_file.pdf

Grafika inspirovaná dílem Petera Orntofta
<https://www.behance.net/peterorntoft>

Co znamená „strana pracujících“ v 21. století?

Jakým způsobem se vyvíjí debata o budoucnosti práce v německé sociální demokracii? Díky textu zprostředkovanému zastoupením Friedrich-Ebert-Stiftung v České republice se můžeme dozvědět více.

□ CLAUDIA BOGEDAN, CHRISTINA SCHILDMANN

Socha Willyho Brandta v berlínském Willy-Brandt House vznáší němou otázku o budoucnosti Německa i sociálnědemokratického hnutí.

Debata o budoucnosti práce začala. Vede se ve stranách, v odborech, think-tancích i firmách s narůstající intenzitou. Hnacím motorem jsou megatrendy jako demografické změny, digitalizace světa práce, stejně jako proměny genderových rolí a rodinných vzorců. Tato debata staví před německou sociální demokracii několik zásadních otázek: Co to znamená být „stranou pracujících“, když práce v mezicase prostoupila všechny ostatní oblasti života? Jak v budoucnosti umožnit „dobrou práci“?

Jak mohou vypadat mantinely nového uspořádání trhu práce v 21. století? Jaké

související změny jsou nutné v sociálních systémech? Jak má vypadat aktuální realitě odpovídající „normální pracovní poměr“, který bude splňovat potřeby a požadavky moderní společnosti? Ale také: Jak se mají do budoucna vyvíjet instituce, které hájí zájmy pracujících? Jaké role mají připadnout stranám, odborům a zaměstnanecké participaci? Těmito otázkami se bude zabývat Komise pro základní hodnoty německé sociální demokracie. Na tomto místě bychom chtěly popsat, nad čím bude třeba přemýšlet.

Proměny dnešního světa

Proměna genderových rolí a podoby rodiny

změnila také svět práce. Současně je dnešní logika trhu práce největší překážkou pro společnost odpovídající potřebám žen a mužů, společnost vstřícnou k rodině. Každodenní realita řady lidí sestává z kolidujících požadavků: moderní trh práce si nárokuje veškeré síly člověka, přitom je souběžně potřeba vychovávat děti, starat se o starší příbuzné nebo se dál vzdělávat. Krize v oblasti péče již jen nehrozí, ale stala se realitou. V jádru této krize stojí takzvaný „normální pracovní poměr“, který je bezprostředně spojen s plným pracovním úvazkem a který činí z lidí, již se potřebují o někoho starat nebo jsou ve vyšším věku, deficitní bytosti, zaměst-

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

Friedrich-Ebert-Stiftung byla založena v roce 1925 na přání prvního demokraticky zvoleného německého říšského prezidenta, sociálního demokrata Friedricha Eberta. Nejprve z odkazu Friedricha Eberta, který se sám do nejvyššího úřadu vypracoval z pozice řemeslníka, podporovala potomky nemajetných rodičů při studiu. Později se z ní stala tzv. politická nadace – veřejně financovaný think-tank, jehož úkolem je kultivovat a rozvíjet sociálnědemokratické myšlenky, vnášet do politického procesu sociálnědemokraticky zabarvenou expertízu a vzdělávat širokou veřejnost.

Článek vyšel v *Neue Gesellschaft/Frankfurter Hefte*, vydání 5/2015, str. 20-22. Překlad: Heda Čepelová.

Claudia Bogedan byla v době vydání článku sociální vědkyně v think-tanku německých odborů Hans-Boeckler-Stiftung. V současnosti je členkou Senátu v Brémách odpovědnou za děti a vzdělávání. *Christina Schildman* působila v době vydání článku u Friedrich-Ebert-Stiftung. Aktuálně vede u Hans-Boeckler-Stiftung útvar zabývající se budoucností práce.

nance druhé třídy s nižším platem, menší šancí na kariéru, s menším uznáním. Tato norma přitom nepoškozuje již jen ženy, ale také muže, protože činí téměř nemožnou praktickou dělbu práce v rodině mezi partnery. Ve společnosti se stále se prodlužující délkou života si beztax musíme pokládat otázku, jak je možné výdělečnou práci smyslně rozdělit do průběhu celého života a jak se dá lidem ubrat zátěže v jejich „životní špičce“. Kvůli delšímu studiu, pozdějšímu vstupu na trh práce, kvůli často prekarizované počáteční fázi profesní kariéry, ale také kvůli proměnlivé podobě rolí se generace lidí ve věku 25 až 45 let ocitá před výzvou si ve velmi malém časovém okně souběžně vybudovat profesně jméno a založit rodinu, což se obojí sotva dá sladit. Konflikt mezi trhem a soukromým životem se v poslední době výrazně vyostřil, jak konstatovali Hans Bertram a Carolin Deuhlhard mimo jiné ve své knize *Die überforderte Generation* (Přetížená generace). Hrany tohoto konfliktu je třeba otupit. To znamená umožnit kontrolu nad vlastním časem – a to nejen pár privilegovaným zaměstnancům a zaměstnankyním.

Vláda nad vlastním časem

Kontrola nad vlastním časem se stává stále více centrální arénou sporů v politikách zaměřených na trh práce. Kdo smí a reálně může v jaké míře disponovat svým časem? To je důležitá otázka přerozdělování, protože rozhoduje o životních šancích. Jde o rovné postavení zaměstnance a zaměstnavatele, o právo na volitelnou pracovní dobu a o finanční kompenzaci při zkrácení pracovní doby ze společensky žádoucích důvodů. Současně je potřeba diskutovat o kratším, případně flexibilním standardu plné pracovní doby v průběhu života.

Osobní profesní dráhy se fragmentarizují, ve stále větší míře se střídají fáze zaměstnanosti s fázemi péče, dalšího vzdělávání a částečně také s fázemi, kdy je člověk samostatně výdělečně činný nebo je nezaměstnaný. Nežádá se sklouzávat tyto rozdělené životní dráhy do prekarity, protože postavení jednotlivce ve společnosti je přímo nebo nepřímo ovlivněno jeho pozicí na trhu práce. Stoupá tak počet těch, kteří se ocitají na okraji společnosti. Sociální demokracie dosud postrádá

přesvědčivý protinávrh, zřetelnou odpověď na narůstající nerovnost životních šancí. Narůstá znepokojení uspořádáním společnosti, která nestoupá jako celek „ve výtahu“ vzhůru, ale ve které se šance dědí a přibývající měrou se prosazuje princip „vítězi patří vše“.

Je třeba promyšlet alternativy k nerovnému rozdělení šancí, například koncept „kreditu pro životní šance“ (Steffen Mau), na který má člověk nárok jako na své občanské právo: prostředky na další vzdělávání, jako finanční polštář pro případ změny zaměstnání a profese, nebo k tomu, aby člověk získal čas na péči a výchovu. Takové prostředky mají potenciál zmírnit centrální dimenzi nerovnosti, a totiž to, že někteří mají to privilegium si své síly rozložit, vzdělávat se, zatímco jiní se musejí z nedostatku alternativ vysilovat, aniž by se kdy z této pozice dostali.

Bude z pokroku těžit jen málo velmi dobře a v tom „správném“ odvětví vzdělaných lidí a zbytek degraduje na lacinou pracovní sílu?

Otevřít debatu

Kdybychom měli věřit vědcům a vědkyním, vstupujeme právě do „druhého věku industrializace“ (Erik Brynjolfsson/Andrew McAfee). Ale jaké důsledky to bude mít, když digitalizace sice zvyšuje produktivitu národního hospodářství a zlehčuje práci na řadě pracovních pozic, když se ale zároveň řada pracovních míst stává zbytečnou, a to dokonce i v profesích založených na vědění, které jsme dosud chápali jako v tomto smyslu bezpečné? Bude z pokroku těžit jen málo velmi dobře a v tom „správném“ odvětví vzdělaných lidí a zbytek degraduje na lacinou pracovní sílu nebo se rovnou odsune do nezaměstnanosti? S první průmyslovou revolucí se pojil enormní růst produktivity, ale také to, že velká část lidí upadla do chudoby. Jak se může podařit docílit toho, že tato druhá průmyslová revoluce nepovede k rozdělení společnosti práce? Otázka, jak utvářet tuto fázi strukturálních změn a vznikající „smíšenou ekonomiku“ tak, aby byla spravedlivá, je rozlohou pro legitimitu německé sociální de-

demokracie jako strany práce. To také znamená, že Sociálnědemokratická strana Německa (SPD) bude muset být stále více stranou pro ty, kteří nejsou zaměstnaní v klasickém slova smyslu. Druhou stranou digitalizace je také narůstající význam činností, které nemohou dělat roboti či chytré počítače: sociální služby, zejména profese související s výchovou a péčí. Tyto profese až dosud ve velké míře vykonávají ženy, jsou špatně ohodnocené, kvůli vyčerpávajícím pracovním podmínkám jsou často vykonávány na částečný úvazek a v průběhu života člověku nabízejí jen malé příležitosti pro další rozvoj.

Důležitým úkolem pro sociální demokracii je popsat, jak by v těchto sektorech měla vypadat dobrá práce. K tomu patří také potřeba překonat anachronickou domněnku, že hodnoty se budují pouze tam, kde se

staví auta, stroje a počítače, a že se v případě vzdělávání a výchovy nebo péče jedná pouze o spotřebu, a proto je potřeba v těchto oblastech držet výdaje zkrátka. Sociální demokracie musí začít vést takovou debatu, na jejímž konci bude stát nové hospodářské uchopení takzvaných pečujících profesí jako ústředního prvku budování hodnot. Přitom je potřeba zodpovědět také otázku, jakou hodnotu pro nás vlastně výchova, vzdělávání a péče vlastně má?

Kontrola nad vlastním časem, přerozdělování ve vztahu k životním šancím, lepší ohodnocení sociálních služeb – aby se tyto věci staly skutečností, je třeba získat moc pro jejich prosazení. Ale jak zorganizovat pokrok tváří v tvář masivní ztrátě důvěry v politické instituce? Jak se mohou sociální demokraté a odbory znovu stát uznávanými nositeli pokroku? Jak mezi nimi funguje součinnost? A jak je možná mobilizace v době hospodářské krize, která veškeré nároky a přání „relativizuje“? Doufáme v širokou debatu nad těmito otázkami. ■

Věnováno udržitelnému rozvoji

Udržitelnost je často skloňovaným pojmem dneška. Světové surovinové zdroje dochází, svou činností stále více ničíme planetu. Možné ekologické a sociální důsledky jsou přitom nedožrnné. Co udělat pro to, abychom naši planetu předali budoucím generacím v dobrém stavu a současně udrželi a dále rozvíjeli svobodu a demokracii?

Udržitelné plánování měst

Čím dál více lidí žije ve městech. Jak zajistit, aby byla příjemná a udržitelná?

□ JAN AUERBACH
Architekt
auerbach@atlas.cz

Podíváme-li se na naše města z hlediska kvality prostředí a udržitelného rozvoje, sledáme na současném stavu řadu závažných problémů se zhoršující se tendencí, které se nedaří uspokojivě koncepčně řešit. Mezi nejzávažnější z nich jistě patří neustálý tlak na rozšiřování zástavby do volné krajiny, přehlcení měst automobilovou dopravou, zatížení exhalacemi a hlukem, nízká kvalita veřejného prostoru, poddimenzovaná veřejná infrastruktura, zhoršující se sociální situace velké části obyvatelstva.

Pokud má naše společnost odolat hrozbám plynoucím z globálních změn klimatu, tendencí se zásob přírodních zdrojů a rostoucích cen energií, překotných změn v hospodářství, ve společnosti atd. a současně zlepšit kvalitu života ve městech, je třeba se rozhodnout k rozhodnému a koncepčnímu řešení. Níže se pokusím ve zkratce shrnout několik nejdůležitějších předpokladů udržitelnosti v oblasti urbanismu a územního plánování.

Jak stavět příjemná a udržitelná města?

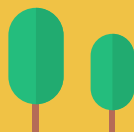
Základním principem je pestrost funkčního využití jednotlivých ploch ve městě a optimální hustota zástavby. Jednotlivé vzájemně se nerušící funkce mají být promísené. Je třeba zamezit rozlehlým územím monofunkčního charakteru tam, kde to není nezbytně nutné. Spolu s pestrostí je třeba dbát na rozum-

nou míru zastavění území, aby nedocházelo k plýtvání prostorem uvnitř města a to se zbytečně nerozšiřovalo do volné krajiny. Je nutné před zastavováním nových ploch upřednostňovat zastavování brownfieldů a proluk.

Promíšenost funkčního využití a optimální hustota zástavby umožňují snížit objem přepravy dopravními prostředky a šetří náklady na budování dopravní a technické infrastruktury. Je třeba si uvědomit, že tato infrastruktura je nákladná nejenom na výstavbu, ale je nutno ji potom za nemalé finanční prostředky i provozovat a udržovat po celou dobu její životnosti a na jejím konci zajistit její likvidaci.

Co s automobilovou dopravou?

Zejména omezení individuální automobilové dopravy, ač to na první pohled nemusí být zřejmé, přináší výrazný posun v kvalitě života ve městě, protože kromě snížení výrazně negativních vlivů na životní prostředí. Jsou to právě dopravní stavby dimenzované na rozbujelou individuální automobilovou dopravu, na které je dnes spotřebovávána ohromná část veřejných financí. Uspořené prostředky je pak možné investovat rozumnějším způsobem – například na kvalitní veřejnou hromadnou dopravu, výstavbu školek, modernizaci škol, zdravotnických zařízení,

dostupného bydlení, kvalitních veřejných prostranství, veřejné zeleně apod. Zejména dostupné bydlení se stává ve městech čím dál větší výzvou. Takovým zatraktivněním a zpřístupněním (v případě zajištění dostupného bydlení) se snižuje tendence vystěhovávat se za město a zpět pouze dojíždět za prací či do škol, čímž se opět eliminuje dopravní zátěž a nároky na infrastrukturu (o pozitivních sociálních dopadech nemluvě).

Máme odvahu na změnu?

Zhuštění zástavby, pestrost funkčního využití, zklidnění dopravy a vysoká architektonická kvalita podněcují aktivní a činorodé využití veřejných prostranství a dalších veřejných míst, což má pozitivní vliv na žádoucí zvýšení sociálních interakcí a do města vnáší další kvalitu, mimo jiné v posílení sociální soudržnosti.

Předpokladem výše uvedeného je však odvážná a poučená politická reprezentace, uvědomující si závažnost situace, schopná získat podporu ze strany široké veřejnosti, protože bude nepochybně třeba ochoty obyvatel ke změnám v našem dosavadním z pohodlném konzumním způsobu života. Důležité přitom bude trpělivé vysvětlování směrem k veřejnosti a její participativní zapojení do procesu plánování, což povede mimo jiné ke snadnějšímu přijetí těchto změn. ■

Z ráje na zemi k ekologické apokalypse

Co stojí za obsahem naší ledničky? Není to utrpení druhých a plundrování naší planety?

□ EVA VERGOSOVÁ
vergosova@gmail.com

Co se děje za prahem našich dveří, jako by se nás netýkalo. I tak by se dalo popsat dění v jihovýchodní Asii, která byla v roce 2015 sužována rozsáhlými požáry. Ačkoli si tato tragédie od odborníků vysloužila nálepku dosud největší ekologické katastrofy 21. století, celosvětová média o ní informovala bez většího zaujetí. Že se jedná o globální problém, jehož negativní následky můžeme bezprostředně ovlivnit svým každodenním jednáním, si ale uvědomuje jen málokdo.

Za vším stojí komodita, jejíž dostupnost, výnosnost a nízká cena představují ideální investici pro pěstitele, dodavatele i odběratele

– palma olejná. Plodina, původně pocházející z oblasti Západní Afriky, je zdrojem nejlevnějšího, a tudíž nejobchodovanějšího tuku dnešní doby.

Za posledních 30 let se popularita palmového oleje u výrobců zvýšila natolik, že je dnes prakticky nemožné na něj nenarazit. Využití se pro něj našlo v mnoha odvětvích. V potravinářství ho nalezneme v sušenkách, margarínech, zmrzlinách, trvanlivých pochutinách a dokonce v náhražkách mateřského mléka. Díky fyzikálním vlastnostem, které jsou výhodné i pro výrobu kosmetiky a drogerie, se palmový olej a jeho deriváty používají například při výrobě mýdel, sprchových gelů, šamponů a aviváží, nechybí ani v krémech, rtěnkách či svíčkách. V neposlední řadě se přidává do krmiv pro hospodářská a domácí zvířata, velmi často je také využíván jako biopalivo. Celkově se odhaduje, že se palmový olej nachází v polovině všech průmyslových výrobků.

Palma olejná se díky své vysoké produktivitě a rostoucí poptávce po levných rostlinných olejích brzy rozšířila na plantáže po celém

Decentralizace je (R)evoluce energetiky

Jak dlouho si ještě můžeme dovolit provozovat a rozvíjet stávající systém naší energetiky?

□ DIAN HROZEK
Redaktor serveru oEnergetice.cz,
dian.hrozek@gmail.com

V každodenní záplavě informací asi jen málokdo postřehl, že v současnosti probíhá přímo revoluční změna energetiky, zvaná decentralizace. Ta ovšem může do dvaceti let zcela proměnit způsob, jak dnes pracujeme, bydlíme, jak se dopravujeme a jak žijeme. Nad energiemi přitom nikdo moc nepřemýšlí, většinou stačí, aby byly vždy dostupné a nestály moc peněz. Jsme spokojeni, když světla svítí, teče teplá voda a po stisku tlačítka na dálkovém ovladači se sepne dané zařízení.

(R)evoluce

Starý systém energetiky s velkými elektrárnami, stavěnými na desítky let v oblastech s příhodnými podmínkami, se ovšem mění a stále více energie získáváme z velkého množství malých (často obnovitelných) zdrojů, umístěných v naší blízkosti (fotovoltaika na střeše, bioplynová kogenerace ve sklepě, baterie apod.). Tato změna, ač se nez dá být kdoví jak významná, přitom snese srovnání například s nástupem mobilních technologií v devadesátých letech minulého století.

Ceny technologií padají dolů, a tak si může čím dál více lidí produkovat část energie samostatně. Důvodem je obvykle snaha šetřit, a to jak „svoji kapsu“, tak i životní prostředí, neboť přístup podobný tomu, jaký měla

Madame de Pompadour, tedy „Po nás potopa“, opravdu není ukázkou zodpovědnosti.

Je to drahé! Vážně?

Vysoká cena, klasický argument proti moderním zdrojům, ovšem dnes už moc neobstojí. Tvrdí-li někdo, že fosilní zdroje „jsou sice špinavé a jednou dojdou, ale alespoň jsou nyní levné“, pak naprosto ignoruje problém celkových nákladů, které se u „klasické“ energetiky prostě přesouvají jinam. Konkrétně do účtů za zdraví lidí, kteří žijí v „energetických“ regionech nebo do účtů za obnovu životní

tropickém podnebném pásu, kde je pěstována ve stále větším množství. Čím intenzivněji jsou ale palmy pěstovány, tím více jsou schopny devastovat původní krajinu.

Zelená poušť

Největší území palmových plantáží se nachází v Indonésii a Malajsii, které pokrývají 85 % celosvětové produkce palmového oleje. K tomu, aby tato plodina dominovala krajině, která odjakživa oplývala deštnými pralesy, nestačí víc než zájem velkých korporací, ziskuchtivost producentů a vláda, která podlelehle jejich tlakům. Důsledky mizejících pralesů, které nahrazují palmové plantáže, jsou však zničující. Narušený ekosystém způsobuje ztrátu vzácných druhů rostlin a zvířat. Z půdy se po odlesnění uvolňují skleníkové plyny způsobující globální oteplování, jehož negativní dopady pocítují lidé po celém světě. Palmy vstřebávají velké množství vody a způsobují vysychání řek a podzemních vod. Vyschlá půda již nedokáže zadržovat vodu a větší deště tak způsobují povodně. Vodní toky jsou znečištěny chemickými postřiky, voda přestává být pitná a způsobuje pokles populace ryb. Zemědělská půda, která slou-

žila místním k obživě, bývá bez náhrady vyvlastňována za účelem rozšíření plantáží. Přestože palmový průmysl poskytuje pracovní místa, práce na plantážích je mizerně placená. Životnost plantáží je nanejvýš 30 let, po nichž je půda natolik vyčerpaná, že neumožňuje další výsadbu.

Kdo je tady pachatel?

Ve druhé polovině roku 2015 se situace začala vyhrocovat. Aby byla uvolněna nová zemědělská půda, nebáli se pěstitelé (ať už z donucení, nebo z vlastní vůle) deštné pralesy vypalovat. Biotop, který do té doby „vyráběl“ největší množství kyslíku na světě, se takřka ze dne na den stal hořící lavinou. Požáry se totiž vymkly kontrole – plameny vyhubily mnoho druhů rostlin i zvířat, pohltily celé vesnice, místní obyvatelé začali trpět infekcemi dýchacích cest, někteří umírali udušením či uhořením.

Nabízí se otázka, koho označit za původce celé katastrofy. Jsou to drobní zemědělci, kteří chtějí získat půdu pro výnosné pěstování palmy? Může za to nedbalost či zkorumpovanost vlády? Nebo společnosti, které bezostyšně vyměňují přírodní bohatství za kapitál? Stojí snad na počátku řetězce nadnárodní

korporace, které ve snaze zlevnit své produkty nakupují ty nejlevnější suroviny?

Ať se pravda nachází kdekoli, jedno je jisté. Dokud budeme my, koncoví spotřebitelé, produkty s palmovým olejem kupovat, žádné změny tím nedocílíme. Uvědoměli výrobci na poptávku zákazníků pomalu začínají reagovat a část z nich již nahradila palmový tuk například slunečnicovým nebo řepkovým olejem, jejichž pěstování je k přírodě šetrné a nepředstavuje ekologickou hrozbu. Až si tedy příště půjdete nakoupit, myslíte na to, že naše životní prostředí je „omezeno“ na jedinou planetu, jejíž osud má v rukou každý z nás. ■

ho prostředí. Při započítání všech nákladů a externalit již staré „fosilie“ nepůsobí tak výhodně.

Trend je jasný, malých zdrojů bude přibývat. Přibývat budou ale i otázky. Například jak řešit situace, kdy slunce nesvítlí a vítr nefouká? Jak nastavit nový trh s energiemi, který se právě s novou energetikou vytváří? Jak zajistit, aby na změny nedoplátili ti nejzranitelnější a aby platby energií nevysávaly

z rodinných rozpočtů velké částky? Bude v budoucnu energie na příděl? Není na čase začít s rozvojem baterií uvažovat o „nepodmíněné“ energii?

To, jaká bude energetika za 10 let či čtvrt století, formujeme již dnes. Energetika je tu pro nás a my bychom měli mít jasno, jakou ji chceme. V každém případě je před námi ještě spousta práce. Spousta práce pro spoustu lidí. A o práci, o tu jde přece především. ■

Pracovní tým pro životní prostředí a urbanismus

Pracovní tým spolku Idealisté.cz pro životní prostředí a urbanismus se zabývá udržitelným rozvojem, ochranou zdravého životního prostředí, a to jak v přírodě a krajině, tak v urbanizovaném prostoru.

Právo vzdělat se mají mít všechny děti stejné

Inkluzivní vzdělávání – téma, které zejména v první polovině roku 2016 několikrát zčeřilo hladinu českého politického rybníku.

□ MARIE RICHTEROVÁ

Tajemnice ministryně
práce a sociálních věcí
maja35@gmail.com

Inkluzivní vzdělávání musí počítat s každým, ať už se studenti, kteří pomoc potřebují, tak i s jejich spolužáky a také s vyučujícími a rodiči.

Inkluzivní vzdělávání – téma, které zejména v první polovině roku 2016 několikrát zčeřilo hladinu českého politického rybníku. Názor na to, zda „zdravým“ českým dětem prospívá navštěvovat stejnou školu s dětmi s fyzickým či mentálním handicapem, případně kde jsou jeho mantinely, vyjadřovali zástupci nejširšího politického spektra, parlamentních stran i uskupení, která na svou slávu slávu teprve čekají. Nakonec přece tomu, co je pro naše děti nejlepší, rozumí dobře každý, a tak našli odvahu vyjádřit se i ti, kterým je český vzdělávací systém ukradený ode dne, kdy za nimi školník naposledy zabouchl dveře.

Svou troškou do mlýna přispěl i nejnáměj-

ší milovník konstruktivních debat, prezident Miloš Zeman. Jeho slova pro Český rozhlas v průběhu někdejší návštěvy Pardubic o tom, že umísťování handicapovaných dětí do tříd s nehandicapovanými žáky je neštěstí pro oba, protože „... rychlost kolony je určena rychlostí nejpomalejšího vozidla...“, ale ani tentokrát odborníkům na vzdělávání radost neudělala. Jeho slova totiž vrací snahu těch osvětenějších pedagogů, přesněji řečeno jejich urputný souboj s desítky let zavedenými zvyky a pořádky, o pěkných pětadvacet roků zpátky.

Podstatu hlavního problému české inkluze nicméně prezident bezděky zmínil hned v následující větě téhož rozhovoru: „Ale sám se domnívám, a to není žádný rasismus, to

není preference nějaké etnické skupiny, že děti jsou daleko šťastnější, když jsou v rovnocenné komunitě, než tehdy, když jsou zasazeny do komunity.“

Je na vině legislativa?

Smyslem tohoto článku není snižovat váhu prezidentského úřadu nebo vytrhávat slova Miloše Zemana z kontextu, ať už byl jakýkoli. Nicméně právě tato slova v kostce vystihují další, neméně závažný problém českého pojetí inkluze, trendu, který do svých vzdělávacích systémů úspěšně aplikují civilizované země už desítky let a ve kterém Česko žalostně zaostává. Ale pojďme popořadě.

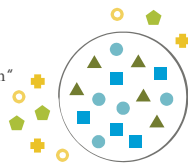
V roce 2005 byl přijat na zdejší poměry ne-

Malý slovníček pojmů

Pojmy jako inkluze či integrace jsou často skloňovány nejen v souvislosti se vzděláváním. Používáme je ale správně? Podívejte se na malý slovníček pojmů.

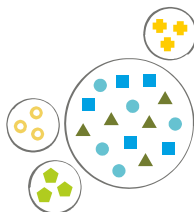
Exkluze

„Vyloučení“
Oddělení „vzdělávatelných“ od „nevzdělávatelných“.

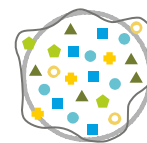
Segregace

„Vyčlenění“
Separace a koncentrace na základě schopností a vlastností.

Inkluze

„Včlenění“
Všichni společně, struktura se přizpůsobí potřebám.

Integrace

„Začlenění“
Zařazení dříve odděleného zpět dohromady. Společně a zároveň vedle sebe.

bývají moderní školský zákon, který zajišťoval rovnost příležitostí ve vzdělávání. Následně byl ale popřen velkým množstvím vyhlášek, které znovunastolily segregaci, založenou například na obecné neznalosti v oblasti diagnostiky, což se projevovalo třeba záměrným zaměřováním sociálního znevýhodnění za lehkou mozkovou poruchu. Listina základních práv a svobod přitom zaručuje každému člověku právo na vzdělání. Zároveň říká, že školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon s tím, že občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách. Listina současně konstatuje, že příslušnost ke kterékoli národnosti nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu, což je důležité třeba

Problematika diagnóz

Přestože děti a žáci se sociálním znevýhodněním patří podle zákona mezi děti se speciálními vzdělávacími potřebami a mají tedy nárok na zvláštní podporu při vzdělávání, prakticky je tato podpora obtížně dosažitelná. Hlavním důvodem je, že kategorie zdravotní znevýhodnění a sociální znevýhodnění nejsou nositeli zvýšeného příspěvku (normativu) na žáka. Vyšší příspěvek na vzdělávání získávají skoro vzdělávající děti se zdravotním postižením.

V českých školách existují dva typy pedagogických asistentů: asistenti pro děti se zdravotním postižením a pro děti se sociálním znevýhodněním. Podle posledních údajů z roku 2013 je nyní 6 863 asistentů pro zdravotně postižené (přepočteno na plné úvazky

o citlivou oblast, kde už samotné slovo „diagnóza“ mohou děti i rodiče vnímat v lepším případě rozpačitě. V praxi proto každý zúčastněný člověk, pedagog, psycholog nebo sociální pracovník vychází ze svých poznatků a snaží se najít takovou formu podpory, jaká je dostupná.

Inkluze není výhodná pouze jednostranně

Abychom jen nekritizovali politiky, úředníky a odborníky, kteří se v průběhu let na sporných úpravách legislativy podíleli – je třeba připustit obrovský společenský tlak lidí mimo školské prostředí, čímž se vracíme k úvodu článku. O tom, jak by školy měly vypadat, kdo a co se v nich učí a s kým děti do školy či třídy mají nebo nemají chodit, chtějí stále více rozhodovat rodiče, kteří neváhají využít všech nástrojů k dosažení svého cíle bez ohledu na jeho opodstatnění. A pro některé ambiciózní ředitele a ředitelky škol, stejně jako regionální politiky a političky, kteří nevynechají jedinou možnost se zviditelnit, je to jen další vítaná příležitost, jak dostat „tu svou“ školu mezi tzv. elitní v rámci regionu.

Na druhou stranu právě proto, že jde o budoucnost dětí, za kterou je spoluodpovědný každý z dnešních dospělých, by měla být debata vedena věcně a ne na základě populistických výstřelků. Inkluze není výhodná jednostranně, jen pro děti, kterým dnes pomůže zařadit se do „normální“ společnosti, ale s výhledem několika let je stejně prospěšná pro generaci budoucích dospělých, pokud se nám dnes podaří posunout společnost o pár kroků dál.

O návratnosti této investice, která bude mít vliv na míru nezaměstnanosti nebo udržitelnost sociálního a důchodového systému České republiky v blízké budoucnosti, jak ostatně vyplývá ze zkušeností jiných zemí, není pochyb. O významu pro výchovu dětí směrem ke křesťanským, nebo chcete-li k evropským hodnotám, po kterých dnes tolik lidí v souvislosti s jiným společenským tématem těchto dní volá, ani nemluvě... ■

Jedná se o citlivou oblast, kde už samotné slovo diagnóza mohou děti i rodiče vnímat v lepším případě rozpačitě.

při vzdělávání dětí z romské menšiny či dětí cizinců.

ČŠI (Česká školní inspekce) v roce 2012 vydala tematickou zprávu jako reflexi transformace zvláštních škol. V textu i závěrech mj. konstatovala, že „předchozí inspekční činností bylo zjištěno, že do vzdělávacích programů (rozuměj – do škol) pro žáky s lehkým mentálním postižením byli zařazováni i žáci bez lehkého mentálního postižení například v tzv. hraničním pásmu, s rizikem neúspěšnosti v hlavním vzdělávacím proudu, sociálně znevýhodnění.“

Důvod, proč k těmto případům v České republice dochází, přitom není jen v různých názorových proudech odborníků na vzdělávání, není pouze otázkou míry ochoty ředitelů škol či pedagogů vyučovat děti s handicapem jménem sociální vyloučení. Je mnohem prozaičtější.

4 325). Pro žáky se sociálním znevýhodněním působí 582 asistentů (přepočteno na plné úvazky 444).

Sociální znevýhodnění je (podle školského zákona) speciální vzdělávací potřeba, stejně jako zdravotní postižení nebo zdravotní znevýhodnění. Aby žák se sociálním znevýhodněním dostal individuální péči na základě individuálního vzdělávacího plánu, musí projít školským poradenským zařízením, kde mu bude tato speciální vzdělávací potřeba zjištěna a ze kterého vzejde návrh dalšího postupu. Paradoxní přitom je, že sociální znevýhodnění je velmi těžké hodnotit či měřit. Optikou psychologa ve školském poradenském zařízení je v podstatě nediodnostikovatelne, protože neexistuje test, norma nebo šablona, která by určila sociální znevýhodnění a jeho míru. Zároveň se jedná

Volby a nejnásilnější gesto

Slavoj Žižek patří k nejznámějším a nejkontroverznějším evropským intelektuálům. Jeho myšlenky provokují a inspirují celou řadu lidí včetně Idealistů. Jakým způsobem se vztahovat k demokratickým volbám? Vykročte z obvyklých škatulek a přemýšlejte provokativně spolu se Slavojem Žižekem.

□ SLAVOJ ŽIŽEK

Román José Saramaga *Ensaio sobre a Lucidez* (Esej o jasnozřivosti, Harcourt, New York, 2006) lze číst jako myšlenkový experiment bartlebiánské politiky („bartlebiánské“ samozřejmě odkazuje k postavě povídky Hermana Melvilla „Písař Bartleby“, podivně pasivnímu úředníkovi z New Yorku, který na každý požadavek svého šéfa, aby něco udělal, odpovídá: „Já bych prosím raději ne.“). Popisuje zvláštní události v bezejmenném hlavním městě neidentifikovatelné demokratické země. Když nastane den voleb, strhne se ráno nad městem prudký přivalový déšť, což způsobí dramaticky nízkou průběžnou volební účast. Odpoledne se však vyčáslí a lidé se masově hrnou k urnám. Úleva vládních představitelů však nemá dlouhého trvání, neboť sčítání hlasů ukáže, že 70 procent hlasovacích lístků v urnách je prázdných.

Vláda je tváří v tvář tomuto zjevnému občanskému lapsu bezradná a rozhodne se dát občanům ještě jednu šanci vypsáním dalších voleb o týden později. Výsledky jsou ještě horší: 83 procent hlasovacích lístků je prázdných.

Hlavní politické strany – vládnoucí pravicovou stranu (s. p. – Strana pravice) a jejího hlavního protivníka, stranu středu (s. s. – Strana středu) zachvátí panika, zatímco zoufale marginalizovaná levicová strana (s. l. – Strana levice) přijde s tvrzením, že prázdné hlasovací lístky jsou ve skutečnosti hlasem pro její progresivní agendu.

Antidemokratická konspirace?

Jedná se o organizovanou konspiraci s cílem svrhnout nejen stávající vládu, ale celý demokratický systém? Pokud ano, kdo za ní stojí a jak se jim podařilo přimět stovky tisíc lidí k podvrtnému činu, aniž si toho někdo všiml? Když jsou běžní občané dotázáni, jak volili, odpovídají, že jde o soukromou věc a navíc – nemají snad právo vhodit do urny prázdný hlasovací lístek? Vláda si neví rady, jak na takový mírumilovný protest reagovat, je však přesvědčena, že vznikla antidemokratická konspirace, proto toto hnutí rychle označí za „čirý terorismus“ a vyhlásí výjimečný stav, čímž zruší nárok občanů na všechna ústavní práva.

Následně je zadrženo pět set náhodně vybraných občanů, kterým je přidělen status „rudého kódu“ pro přísné utajení a kteří zmizí v tajných vyšetřovnách. Jejich rodiny jsou orwellovským způsobem informovány, že nemají mít obavu z nedostatečné informovanosti o svých blízkých, neboť pouze toto „mlčení může zaručit jejich osobní bezpečnost“. Když tyto kroky neunesou ovoce, pravicová vláda přijme sérii postupně se stupňujících drastických opatření od vyhlášení stavu obležení a zosnování komplotů k vyvolání chaosu přes přesunutí policie a sídla vlády mimo hlavní město a zablokování všech přístupových cest do města až k vykonstruování vlastního teroristického vůdce nepokojů. Město nicméně pokračuje v téměř normálním životě, lidé odpovídají na každé další vládní úder nevysvětlitelnou jednotou a doslova gándhiovským nenásilným odporem.

Ve své excelentní analýze tohoto románu si Michael Wood všimá brechtovské paralely:

„Ve slavné básni, napsané roku 1953 ve východním Německu, cituje Brecht jednoho

ze svých současníků, který říká, že lidé ztratili důvěru ve vládu. Nebylo by proto snazší, ptá se potutelně Brecht, rozpustit lid a nechat vládu zvolit si jiný? Saramaguův román je parabolou toho, co se stane, když nemůže být rozpuštěn ani lid, ani vláda.“

Třebaže tato paralela je relevantní, závěrečné shrnutí trochu pokulhá: znepokojivým poselstvím Eseje o jasnozřivosti není ani tak nerozpuštělnost lidu a vlády jako spíše nutková podstata demokratických rituálů svobody.

Zdrží-li se hlasování, lidé fakticky vládu rozloží – nejen v omezeném smyslu, že stávající vládu svrhnou, ale mnohem radikálněji. Proč způsobí zdržení se hlasování voličů ve vládě takovou paniku? Protože vláda je tak přinucena si uvědomit fakt, že existuje a vykonává svou moc jen do té míry, do jaké ji jako takovou akceptují její občané – jakkoli může jít o akceptování v podobě odmítání. Absence voličů jde ještě dál než k pouhé vnitropolitické negaci, k projevu nedůvěry: zavrhuje samotný rámec rozhodování.

Hrozbou není pasivita, ale pseudoaktivita

V psychoanalytických termínech je zdržení se hlasování voličů čímsi jako psychotickou Verwerfung (forkluzí, odvržením/nepřijetím), což je mnohem radikálnější krok než potlačení (Verdrängung). Podle Freuda je to, co je potlačováno, subjektem intelektuálně přijímáno, neboť je to pojmenováno a zároveň popíráno, protože se k tomu subjekt odmítá hlásit. Forkluzi naopak daný signifikant naprosto odvrhuje ze symbolična. Při vymezení obrysů tohoto radikálního odvržení jsme v pokušení citovat Badiouovu provokativní tezi: „Je lepší nedělat nic, než přispívat k vytváření formálních způsobů, jak zviditelnovat to, co Impérium považuje za již existující.“ Je lepší nedělat nic než se angažovat v lokálních činech (jako je poskytování prostoru pro množství nových subjektivit), jejichž hlavní funkcí je co nejplynulejší fungování systému. Hrozbou dnes není pasivita, ale pseudoaktivita, nutkání „být aktivní“, „účastnit se“, maskovat nicotu toho, co se děje. Lidé neustále do něčeho zasahují, „něco dělají“;

akademici se účastní nesmyslných debat atd. Opravdu těžké je naopak udělat krok zpátky, ustoupit. Mocní dávají dokonce často před mlčením přednost „kritické“ účasti – chtějí nás zatáhnout do „dialogu“, mít jistotu, že zlomí naši hrozivou pasivitu. Zdržení se hlasování voličů je tak skutečným autentickým politickým činem, který nás přímo konfrontuje s prázdnou dnešních demokracií.

Chápeme-li násilí jako radikální zvrat základních sociálních vztahů, pak hlavním problémem historických zrůd, které jsou zodpovědné za vyvraždění miliónů lidí, je – jakkoli bláznivě a nevkusně to může znít – fakt, že nebyly dostatečně násilné. Někdy je nejnásilnějším činem nedělat nic. ■

Text původně vyšel na a2larm.cz

Text je součástí knihy Slavoj Žižek Násilí – šest postranních úvah, která vyšla v listopadu roku 2013 v překladu Tomáše Pivody v nakladatelství Rybka Publishers.

Idealismus na postupu

Idealismus je in. Náš spolek se za poslední rok zvětšil téměř na sto členů a rozšířil se z Prahy hned do několika regionů. Idealisté také čile navazují zahraniční kontakty s podobně orientovanými organizacemi. Podívejte, kam jsme zavítali a co plánujeme do budoucna.

Idealisté přicházejí do Brna

Druhé největší město České republiky má už také své Idealisty. A Brnem to nekončí!

□ VOJTA VAŠÁK
vasakvojta@gmail.com

Pátý červenec 863, dvacátý osmý říjen 1918, sedmáctý listopad 1989, šestnáctý listopad 2015. První tři data se každému Čechovi nebo Moravanovi vybaví jako významné milníky naší historie. Co ale to poslední? Toto datum bychom si také měli zapamatovat – došlo totiž k prvnímu rozšíření spolku Idealisté.cz, a to do Brna.

Brno je jiné – tramvajím říkáme šaliny a pod orlojem si představíme něco jiného než v Praze. Přesto je tu něco, co nás spojuje, a to je přesvědčení, že lze věci dělat jinak a lépe, zkrátka že potřebujeme přistupovat k výzvám více idealisticky (to neznamena naivisticky). Samotné založení se za přítomnosti členů a příznivců z různých koutů země (ale i ciziny) odehrálo v prostorách sociálního podniku, cykloklubu a kulturní scény Bajkazyly. Slavnostní večer zahájili předseda spolku Radim Hejduk, zakládající členka Kristina Sapáková a moje maličkost. Poté se za hraní skupiny Tyjátrio přešlo do uvolněné konverzace a zábavy. K závěru večera byla symbolicky založena buňka Idealistů v Brně.

S aktivitou jsme nezháleli a hned druhý den – na svátek studentstva a boje za svobodu a demokracii – jsme u pietního místa na Moravském náměstí položili květiny a uctili památku obětí násilného útoku v Paříži. V poledne jsme opět v Bajkazyly pořáda-

li debatu s názvem „Studenti mění svět“, v jejímž panelu zasedli bývalá disidentka Hana Holcnerová, starosta Brna–Střed Martin Landa, bývalý starosta Tišnova za ČSSD a poradce premiéra Jan Schneider a aktivista Josef Patočka. Z debaty mimo jiné vyplynulo, že pro „změnu světa“ je potřeba udržovat reálné sítě kontaktů mezi lidmi a umět se jasně postavit za ideály a lidi, kterým věříme. Do debaty se zapojilo i publikum, které zaplnilo celou místnost.

Brněnská buňka se již pravidelně schází, vydala prohlášení, ve kterém se staví za projekt inspirovaný zkušenostmi ze západní Evropy – Rapid rehousing – čili program efektivního začleňování lidí bez domova, se kterým přišla brněnská radnice a je podporován sociálně demokratickou ministryní práce a sociálních věcí Michaelou Marksovou. Další velkou výzvou je jistě i otázka odsunu vlakového nádraží v Brně, při níž bychom chtěli vyvíjet osvětovou činnost a pomoci občanům rozhodnout se co nejlépe a podpořit tak demokratickou debatu. Většina z nás je přesvědčena, že správným rozhodnutím je nechat jej na stávajícím místě. Do budoucna se budou brněnští Idealisté dál vyjadřovat k veřejnému dění a pořádat zajímavé akce, aby pak každý znal 16. listopad jako den příchodu Idealismu do Brna. ■

Jak se hýbe Francií?

Idealismus v politice je důležitý nejen v České

□ VENDULA HAVLÍKOVÁ

Asistentka poslance
Evropského parlamentu
vendula.havlikova@gmail.com

Je slunečná listopadová neděle roku 2015 a na jinak ospalém pařížském předměstí Montreuil se z metra valí nezvykle velké davy lidí. Každá várka se chvíli nejistě rozhlíží a potom pokračuje podle šipek slibujících Le mouvement commun (fr. Společné hnutí). Na založení nové politicko-občanské iniciativy se ze všech koutů Francie sjíždí několik stovek lidí s různými očekáváními, ale jasnou vizí – společně pojmenovat a hájit veřejný zájem. Navzdory politikům i vlivnému kapitálu.

Podemos na francouzský způsob

Tamní média již stihla hnutí, jehož tváří je socialistický poslanec Pouria Amirshahi, vymyslet přiléhavé přezdívky, jako třeba „občanská lobby“ či „Podemos po francouzsku“. I když to vedení otevřeně nepřipouští, do jisté míry se jedná o reakci na sérii liberálních reforem (socialistické!) vlády Françoise Hollanda. Narozdíl od Podemos hnutí (zatím) nemá politické ambice, ale chce se podílet na rozvíjení levicového ideologického dialogu mezi občanskou společností a politiky, napříč stranami i mimo ně, od čehož si slibuje navrácení občanů do středu demokracie. Stejně jako jiné evropské země, i Francii trápí fenomén profesionalizace horních pater politiky způsobující

odtržení partajních elit od zbytku společnosti i (ubývajících) straníků. „Demokratické vlády, ač mohou mít dobrou vůli, nejsou samy o sobě schopny čelit té hrstce nejmajetnějších, kteří kumulují moc i bohatství na úkor ostatních,“ připomíná Amirshahi a volá po přímém zapojení občanů.

Proto se Hnutí pomocí platformy pro spolupráci a kolektivní inteligenci snaží motivovat občany k převzetí části zodpovědnosti za věci veřejné a připomenout jim, že právě jejich aktivní přístup může být řešením problémů v jejich okolí. Spolupráce lidí z různých společenských vrstev i etnických skupin ke sdílení osvědčených metod a alternativních přístupů by mělo vést k posílení dobré vůle a občanské pospolitosti. Což Francie v současné rozjitřené multikulturní atmosféře potřebuje jako sůl. A nejen ona.

Žurnál dobrých zpráv

Za první tři měsíce své existence se Hnutí stačilo rozrůst do 27 místních organizací, které fungují jako diskusní fóra. Na svých internetových stránkách provozuje WebTV, jakýsi žurnál dobrých zpráv, který se snaží kontrolovat pesimismus a zoufalství, jimiž diváky krmí mainstreamová média. Zároveň má nový kanál kompenzovat nedostatek kvalitní politické debaty a dát prostor novému politickému diskurzu. Na další vývoj si budeme muset ještě chvíli počkat, ale přejeme našim francouzským soupeřům *bonne chance!* ■

www.lemouvementcommun.fr

A co plánujeme do budoucna?

Idealisté mají za sebou několikaletou cestu. Původně vznikli pouze jako místní klub v rámci Mladých sociálních demokratů (MSD). Po několika letech existence se ale idealisté ustanovili jako samostatný spolek na MSD nezávislý. Za více než rok existence spolku získali celou řadu členů ze všech regionů České republiky a dokonce i ze zahraničí. Abychom však byli jako spolek akceschopní, rozhodli jsme se vytvořit regionální strukturu. První bylo na řadě Brno. V budoucnu máme ale velké plány. Velmi zajímavá se nám zdají být univerzitní města či velké metropole, kde je možné najít celou řadu aktivistů. Další zastávkou byl Zlín. A přistě?
Inu, kdo ví...

Naší zbraní je solidarita

Přesvědčení, že solidarita není a nesmí být jen slovo, a také ochota věnovat svůj čas a nemálo prostředků na pomoc lidem, kteří jsou v nesnázích. To nejlépe vystihuje českého dobrovolníka, pomáhajícího na podzim 2015 na srbsko-chorvatských hranicích či na Hlavním nádraží v Praze.

■ JAN EXNER
jan.exner2@gmail.com

Evropská média nejvíce zaujal Czech team, který několik set převážně mladých Čechů, kteří se na podzim 2015 střídali na srbsko-chorvatském hraničním přechodu Berkasovo-Bapska. Není divu, byla to neuvěřitelná záležitost. Nejdříve počátkem září vznikly internetové stránky, jejichž smyslem bylo na jednom místě poskytovat informace těm, kteří chtějí pomáhat. V té době čeští dobrovolníci vyrazili často na vlastní pěst především do Budapešti, kde uvidly tisíce uprchlíků na nádraží Keleti. Krátce na to se pozornost soustředila na železniční srbsko-maďarský přechod Rösszke, kde se začaly formovat první organizované týmy vedené českými koordinátory.

Po uzavření maďarsko-srbských hranic v polovině září se Češi věnovali pomoci na přechod Berkasovo-Bapska na srbsko-chorvatské hranici.

Předem jsme nic nevěděli

„Tohle je Kristýna, Eliška, tohle Riči,“ seznámila mě Markéta s ostatními „účastníky zájezdu“, když mě poslední zářijovou nedělí v poledne vyzvedávala. I oni se viděli poprvé.

Všichni reagovali na Markétinu facebookovou výzvu lidem, kteří by chtěli jet pomáhat tam, kde je to zrovna nejpotřebnější. Pro ty, kteří stále žijí v mylné představě, že pomáhají jen lidé z neziskovek nebo studenti: Markéta pracuje v autoservisu, Kristýna a Eliška opravdu jsou vysokoškolačky, Riči montážní dělník. Já v té době PR konzultant.

Na nejbližší pumpě jsme naplnili nádrž (pro zastánce spikleneckých teorií: nikdo nás neplatil, i na ten benzín jsme se skládali, kufr auta byl plný náhradního oblečení a jídla, které jsme si nakoupili doma). Ještě při průjezdu Maďarskem jsme se domnívali, že míříme do chorvatského příhraničního Tovarniku, ale čekali jsme na instrukce jiných dobrovolníků, kteří znali situaci v terénu. Ti nám doporučili přechod Berkasovo-Bapska s tím, že tam teď srbské autobusy sváží více uprchlíků a také, že se tam více soustředí čeští voluntery. Tehdy ještě třicet, o měsíc později už sto dvacet.

Utopení v práci i ve stanech

Když jsme v noci dorazili do tábora Czech teamu, jak si každý hrdě napsal na „povinnou“ reflexní vestu, bylo u příjezdové cesty živo. Stály tam dva autobusy plné Syřanů a Afghánců. Srbská autodoprava je svázela

z makedonských hranic. Nikdo z nás nešel spát. Následovalo několik dní, kdy jsme se mezi pár hodinami spánku v promoklých stanech, spacácích a po neustálém dešti vodou nacucaných karimatkách střídali při směnách na předním či posledním stanovišti, případně u výdeje čaje, teplých dek či oblečení ze sbírek, které k nám proudily nejen z Česka. Nikdo z nás si ale nestěžoval. Pár nocí v promočených stanech a následně pravděpodobně několik dní marodění doma není ničím proti tomu, čím procházejí lidé, kteří prchají před válkou či životem v nouzi.

Lidé z Czech teamu byli pro většinu příchozích prvními Evropany, kteří se na uprchlíky usmívali a nezištně jim pomáhali. Do té chvíle za všechno platili dolary či eury, a to často za podvodné služby nejen ze strany převaděčů.

Můj příběh se ale nijak zásadně neliší od příběhů stovek a tisíců lidí...

Za všechno platili

Jednou, když jsem u sebe neměl mobil, poprosil jsem procházejícího Syřana s dětmi, které předtím dostaly teplé ponožky, aby mi řekl, kolik je hodin. Ukazoval jsem přitom na zápěstí. Nerozuměl mi a myslěl si, že za pomoc požadují jeho hodinky a začal je sundávat.

Dosud byl z cesty Evropou zvyklý na to, že žádná pomoc není zadarmo. Tak trochu jsme na přechodu, kam během našeho pobytu dorazilo denně tisíc i více lidí, suplovali práci přítomných humanitárních organizací, které zpočátku pomáhaly jen v pracovní době. Jenže autobusy uprchlíky přivázely i v noci a někdo musel zajistit, aby je mohla bez problému převzít chorvatská policie, která zajišťovala převoz do tábora.

Podobný příběh, jako je ten můj, odvyprávěly pro média desítky dobrovolníků. Mnozí z nich, stejně jako já, pomáhali v Srbsku nebo třeba v Řecku vícekrát. Na vlastní náklady ve dnech dovolené. Stovky těch, kterým to pracovní povinnosti nedovolily, dobrovolničili jinde. Ať už v rámci Iniciativy Hlavák, která vznikla zhruba ve stejné době jako Czech team. Dobrovolníci

čekali na uprchlíky, propuštěné z detenčních zařízení, aby jim pomohli v prvních hodinách „na svobodě“ nebo třeba do detenčního tábora přímo jezdili. Jiní pořádali a pořádají sbírky, případně do nich přispívají.

Mé zkušenosti a poznání situace přímo na místě se nijak zásadně neliší od příběhů stovek a tisíců lidí, již se na podzim navzdory rozbourané atmosféře ve společnosti rozhodli pomoci těm, kteří se z různých důvodů rozhodli opustit své domovy a vyrazili na náročnou, drahou a strastiplnou cestu za vidinou lepšího života.

Problém je jinde

Premiér Sobotka před časem v rozhovoru pro Lidové noviny prohlásil: „Jsem přesvědčen, že levicové lídry za deset dvacet let najdeme spíše mezi dobrovolníky, kteří v létě odjeli na Balkán a pomáhali uprchlíkům. Tihle lidé budou v budoucnu představovat levici.“ To lze jen podepsat.

Mluví o lidech, kteří svoji zkušenost, jež v „terénu“ získali jen díky jistému idealismu, jen tak neztratí. A pokud se levice nevzdala svého hesla svoboda, spravedlnost a solidarita, těžko příští levicové lídry hledat mezi odpůrci uprchlíků.

Ti se nejen nebrání inspirovat ultrapravicovými postoji, dokonce nemají problém pochodovat o boku s aktivisty, kteří se ani netají antisemitismem a rasismem. Je třeba si také uvědomit, že uprchlíci patří mezi neprievilegované vrstvy stejně jako ti, kteří se proti nim tak aktivně staví. Jsou obětmi globálního kapitalismu, ať už utíkají před válkou posilovanou hrami velmocí či před chudým životem, za který si taktéž nemohou sami.

Asi nejpochopitelnější argument odpůrců solidarity s uprchlíky je – a teď nemluví o přesvědčených náccích, kteří se z vlny xenofobie snaží vyžít maximum – obava o sociální stát. Ten je však zřejmě mnohem více ohrožen projednávaným Transatlantickým obchodním a investičním partnerstvím mezi EU a USA či dalšími již dlouholetými snahami byznysu a pravice sociální stát okleštit.

Navíc Evropa v době poměrně nedávné zvládla mnohem horší situace. Nikdo z nás si současnou krizi nepřál, ona tu ale je a my bychom z ní měli vyjít jako lidé bez jakékoliv nahnědlé tendence. Ideálním řešením bude samozřejmě návrat co největšího počtu migrantů do jejich domovů bez hrozby smrti či chudoby. ■

Kyber Idealismus

Aneb jak najít zajímavé informace na sociálních sítích.

□ JAN NOVÁK
h.novak1986@gmail.com

Moderní technologický svět přinesl internet a s ním i obrovský zdroj informací. Zdroj, který se každý den, hodinu i minutu rozšiřuje. Abychom se správně zorientovali a získávali přesně takové informace, které potřebujeme, musíme vybírat. Stejně je to i se sociálními sítěmi. Každou vteřinu vznikají nové stránky na Facebooku či nové profily na Twitteru. Rozhodl jsem se, že se o své oblíbené podělím i se čtenáři časopisu Idea.

Robert Reich

Robert Reich je americký ekonom, profesor a politický komentátor. Jeho stránka je velmi aktivní, často vyzývá ostatní k diskusi a polemice. V poslední době vytváří mnoho zajímavých videí, v nichž podporuje především nápady kandidáta na amerického prezidenta Bernieho Sanderse. Tomu nedávno vyjádřil i podporu.

[facebook.com/RBReich/](https://www.facebook.com/RBReich/)

DiEM25

Jedná se o nové evropské hnutí pro větší demokracii v Evropě. Lidé v něm pochází ze všech koutů Evropy, spojuje různé kultury a má jediný cíl: spojit Evropu, demokratizovat EU. Yanis Varoufakis, bývalý ministr financí Řecka, se stal jednou z hlavních tváří hnutí. Myslím, že se stránku vyplatí sledovat.

[facebook.com/diem25.official.page](https://www.facebook.com/diem25.official.page)

The Young Turks

TYT jsou progresivní internetovou televizí. Témata, kterými se zabývají, jsou často velmi kontroverzní. Vymezují se proti velkým televizním stanicím. Podporují liberály a progresivní kandidáty. Vyhodnocují volby, ale i světové události.

[facebook.com/TheYoungTurks](https://www.facebook.com/TheYoungTurks)

Europe elects

Twitterový účet, který zobrazuje aktuální volební průzkumy napříč Evropou. Podívejte se, jak je na tom například levice ve Španělsku.

twitter.com/EuropeElects

Labour students

Profil studentů v rámci britské sociálně demokratické strany (The Labour Party). Vyjadřují se k aktuálnímu dění nejen na Britských ostrovech.

twitter.com/LabourStudents

Moveon.org

Moveon je největší americkou nezávislou online politickou skupinou s miliony členy bojujícími za to, aby byly jejich hlasy slyšet a pomohly vyhrát boj o progresivní změnu.

twitter.com/MoveOn

Pevnost Evropa? Švédský rap chce bourat bariéry

Na závěr vždy patří trocha kultury. Rap byl odjakživa hudbou, která poukazovala na společenské problémy a nejinak je tomu i v případě Looptroop Rockers.

Asi není moc obvyklé psát recenzi na album, které je jedenáct let staré. Ani v České republice ale není moc zvykem, že se píše o angažované hudbě. Co tou angažovanou hudbou myslím? Je to ta, která se nebojí otvírat kontroverzní společenská témata a projevovat slovy, rytmem a melodií své názory. V naší zemi je jen pár interpretů, kteří si to dovolí. Ty nejinspirativnější a trochu rebelské kusy proto musíme hledat hlavně za hranicemi.

Takovými hudebními rebely jsou určitě švédští Looptroop Rockers. Lovesongy u nich nečekejte. Odlehčenější tracky jsou maximál-

ně o pivě Krušovice (jako fakt... najedte na YouTube a vyhledejte „Looptroop Krušovice“), jinak probírají témata jako nerovnost mezi lidmi, (anti)rasismus nebo kritika policejní brutality. Mezi jejich nejlepší desky rozhodně patří album z roku 2005 s názvem Fort Europa neboli „Pevnost Evropa“.

Minulost i přítomnost

Stejnomený hlavní singl alba představuje takový malý exkurs do nedávné historie Evropy, kdy existovaly dva bloky (východní a západní) a starý kontinent se tak nesmyslně konzervoval sám do sebe, místo aby spolupracoval a překonával společné problémy jako například chudobu nebo nezaměstnanost. Nutno dodat, že tato skladba je jaksi nadčasová, když o konceptu Pevnosti

Evropa dnes slycháme téměř každý den v souvislosti s hlavním společenským tématem migrace...

Na albu se dále objevují tracky jako Trism, který kritizuje jak terorismus, tak princip kolektivní viny či Unilateral Communication, což je zase kritika moderní, bezobsažné a jednosměrné odlišné komunikace skrze sociální sítě. Za zmínku určitě stojí i track Heavy Rains, jenž v sobě mísí hned několik závažných problémů (nekontrolovaný konzumerismus, rasismus nebo války), které však jako Evropani nechceme řešit.

Looptroop Rockers ale chápou, že své posluchače nemohou jen zavalit vážnými a apelatívními skladbami. Album totiž prolínají i oddechové songy jako Rainbow Faces nebo čistě instrumentální DM-87. To z Fort Europa činí celkem zajímavý a vyvážený počín plný důležitého obsahu.

RADIM HEJDUK
radim.hejduk@yahoo.cz

Poděkování na závěr

Na závěr časopisu Idea nám dovolu poděkovat všem, kteří se podíleli na tvorbě tohoto čísla, jenž je pro náš spolek jedním z největších projektů, do kterého jsme se pustili. Zvláštní poděkování patří Thu Thuy Truong, která celý projekt vedla, a Honzovi Vaňkovi, který byl po ruce při dokončování časopisu, jež je však mnohdy úmornější než co jiného. Stejně tak děkujeme Evě Vergosové a Janu Novákovi za korektury a Matouši Hruškovi za grafiku.

Poděkování patří také freewarové grafické komunitě, fotografům, kteří poskytují své fotografie zdarma a dalším. Použili jsme zejména zdroje ze serverů freepik.com, 365psd.com a celé řady dalších. Inspiraci pro základní layout nám poskytly například časopisy Respekt a Euro. Idea byla vytvořena v sérii programů Adobe Indesign, Illustrator a Photoshop. Pro další dotazy ohledně tvorby Idey nás neváhejte kontaktovat na mat.hruska@gmail.com.

HISTORIE MASARYKOVY DEMOKRATICKÉ AKADEMIE

Již 120 let vzděláváme sociální demokracii.

Patrik Eichler

Mám pravdu, protože mě tak Bůh stvořil.

DELNÍKY BYLO POTŘEBA VZDĚLÁVAT, ABY NEVĚŘILI KAŽDĚMU NESMYSLU, KTERÝ SE K NIM DOSTANE Z OFICIÁLNÍCH MÍST.

1896

Jednou se ta akademie třeba bude jmenovat po tobě.

I ty jeden!

Josef Steiner

Á TAK BYLA ZALOŽENA **DELNICKÁ AKADEMIE**.

ZPŮČÁTKU SE AKCE KONALY SPORADICKY, A VĚTŠINOU NA MORAVĚ.

Taky bychom v Praze potřebovali Generaci Z.

týž Josef Steiner

ZAČÁTEK STOLETÍ

1. REPUBLIKA - ZLATÝ VĚK

A v létě pojedete na dělnický tábor.

DELNICKÁ AKADEMIE BYLA V CENTRU SOCIÁLNÍ-DEMOKRATICKÉHO ŽIVOTA – MĚLI JSME DRUŽSTVA, BANKY, ČASOPISY, PRÁVO LIDU, DELNICKOU TĚLOCVIČNOU JEDNOTU, KALENDÁŘ, ROMÁNY Z DELNICKÉHO VYDAVATELSTVÍ, VYDÁVALI JSME VLASTNÍ ČASOPIS - DELNICKOU OSVĚTU, POŘÁDALI LETNÍ TÁBORY.

1939

Musíme vymyslet, co bude, až odejdou.

VĚRNÍ ZŮSTANEME!

Milada Horáková

Rudolf Bechyně

Wolfgang Jankovec

DELNICKÁ AKADEMIE BYLA NA 3 ROKY OBNOVENA, PAK OPĚT ZAKÁZÁNA.

Dělnická akademie vstane z popela!

To jsou ti z nekomunistického odboje.

1945

JOSEF FISCHER NEVĚŘIL VE VĚČNÉ TRVÁNÍ 3. ŘÍŠE. JE AUTOREM DOKUMENTU „ZA SVOBODU, DO NOVÉ ČSR“, NASTIHOVUJÍCÍHO POVÁLEČNÝ VÝVOJ V ČSR. **DELNICKÁ AKADEMIE** BYLA ZAKÁZÁNA, POSKYTLA ALE SVĚ ZÁZEMÍ PETIČNÍMU VÝBORU VĚRNÍ ZŮSTANEME. JEJÍ ČLENOVÉ SE V NĚM TAKÉ ANGAŽOVALI.

1968

Pravda zvítězí?

1990

Tak, a můžeme zase vzdělávat.

Miloš Bárta

Dalibor Plichta

Tak určitě!

PRAŽSKÉ JARO VYTVOŘILO PODKOUŘÍ PRO OBRODU, JEJÍŽ ČLENOVÉ **DELNICKOU AKADEMIE** V ROCE 1990 OBNOVILI, A TO S VYLEPŠENÝM NÁZVEM **MASARYKOVA DELNICKÁ AKADEMIE**.

SOUČASNÝM PŘEDITELEM JE VLADIMÍR ŠPIDLA.

V roce 2009 se přejmenovala na **Masarykovu demokratickou akademii**, protože nejen dělníci potřebují vzdělávat.

#KonecLevnéPráce

Kampaň Českomoravské konfederace odborových svazů

Proč vyšší mzdy?

Česká ekonomika se úspěšně zotavila z krize a roste. Zatím se to však nedostatečně projevuje na růstu mezd. Z rostoucí ekonomiky ale musí mít užitek všichni!

Minimální mzda

Minimální mzda se v minulosti zvyšovala příliš pomalu. Požadujeme co nejrychlejší zvyšování minimální mzdy. Vláda musí dodržet své závazky.

Organizovat se!

Být v odborech se vyplatí! Odborově organizovaní zaměstnanci mají vyšší platy, než ti, kteří v odborech nejsou. Odbory vždy na vaší straně!

Zvyšování mezd

Požadujeme v tomto roce nárůst platů alespoň o 5% i v podnikatelském sektoru. Chceme lepší podmínky pro naše zaměstnance!

Konec levné práce v ČR

Pro více informací:
www.cmkos.cz
#KonecLevnePrace
facebook.com/cmkos

Spolek Idealisté.cz podporuje kampaň ČMKOS. Souhlasíme s požadavky odborů a vnímáme růst mezd jako jeden z nejdůležitějších kroků ke zlepšení kvality života v České republice.